

ጣሃራ፣ ሶላትና የቀብር ስነ-ስርዓት

ብ ሼኸ፡መ-ካመድ ቢን ሳልሕ ቢን ዑስይሚን
ዑዳ ፕረሰ ሊሚንት

Kingdom of Saudi Arabia
The Cooperative Office for call and Guidance
to Communities at Al Ma'azar & Um Al-Hammam
Under the Supervision of the Ministry of Islamic Affairs
Endowment Guidance & Propagation
Tel: 4826466 – Fax: 4827489 – P.O.Box: 31021 Riyadh: 11497

አይክ መሐመድ ብን ሲሲክ አልዑሠደሚን

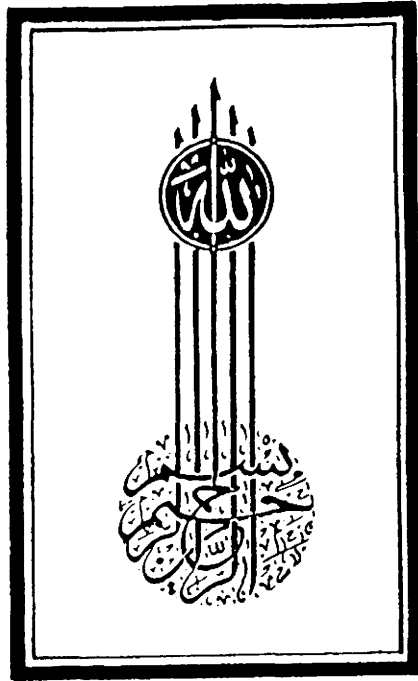
ጠሃራ ሰባት

እና

የቀብር ሥነሥርዓት

አሳታሚ - ሁዳ ንጌሰ ሲሚትድ
የመጀመሪያ አትም
1989

Copyright HUDA PRESS Ltd. 1417 A.H. /1996

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording or otherwise, without the prior permission of the copyright owner.

ምዕራፍ 1

ጠሃራ (ንጽሕና)

- * ውዳእ
- * የገላ ትጥበት
- * ተየሙም
- * ጫማ ላይ ማበስ (መስሐል-ኸፍፈይን)
- * የታመመ ሰው የጠሃራ (ንጽሕና) አፈጻጸምና አሰጋገድ

ውዳእ

ውዳእ እንደ ሽንት፣ ዓይነምድር፣ በዓይነምድር መውጫ በኩል ከሆድ የሚወጣ አየር፣ ጥልቅ እንቅልፍና የግመል ሥጋ¹ መብላት ያለ ትጥብቱን ገደታ የሚያደርግ መለስተኛ ክስተት (አል-ሐደሥ አል-አስገር) ሲከሰት የሚፈጸም የግደታ ጠሃራ ትጥብት ነው።

☒ የውዳእን ትሩፋት አስመልክቶ የሚከተሉት ሐዲሃች ተላልፈዋል፡-
ከዑመር (ረዕ) በተላለፈው ትረካ ነቢዩ (ሰዐወ) እንዲህ ብለዋል፡-

عن النبي ، ﷺ ، أنه
قال : «ما منكم من أحدٍ يتوضأ فيسبغ الوضوء ، ثم
يقول : أشهد أن لا إله إلا الله وحده لا شريك له
وأشهد أن محمدًا عبده ورسوله ، اللهم اجعلني من
التوابين واجعلني من المتطهرين ، إلا فتحت له أبواب
الجنة الثمانية يدخل من أيها شاء .

«ከናንት መካከል ውዳእ አድርጎ ውዳኡን ያሟላና ከዚያም (አሽሀዱ አን ላእላህ እላላላሁ ወሕደሁ ላ ሸሪክ ለሁ፣ ወአሽሀዱ አንን ሙሐመደን ዐብዱሁ ወረሱሉሁ አላሁም እጅዐልኒ ምንት-ተዉዋቢን፣ ወጅዐልኒ ምንል-ሙተጠ ሀሪን) [ከአላህ በስተቀር ሌላ እምላክ እንደሌለና እሱ ብቸኛውና ሸሪክ የሌለው መሆኑን እመስክራለሁ፤ ሙሐመድ አገልጋዩና መልእክተኛው መሆናቸውንም እመስክራለሁ፤ አላህ ሆይ! (ከኃጢአታቸው ተጸጽተው) ወደ አንተ ከሚመለሱት አድርገኝ፤ በብዙ ከሚጥራሩት (ከሚጽዳዱትም) አድርገኝ፤] ያለ ሰው ስምንቱ የጀንት መግቢያ በሮች ተከፍተውለት በፈለገው (በር) ይገባል።»²

☒ ከዑሥማን (ረዕ) በተላለፈው ትረካ ደግሞ ነቢዩ (ሰዐወ) እንዲህ ብለዋል፡-

1 ይህ በሐንበሌ መዝሀብ መሆኑን አንባቢ ሊያውቅ ይገባል-ተርጓሚው
2 ሙስሊምና ትርምዚ ያጠናቀሩት

«من توضأ فأحسن الوضوء خرجت خطاياهُ من جسده»

حتى تخرج من تحت أظفاره» رواه مسلم .

«ውዱእ አድርጉ ውዱኡን ያሳመረው ሰው ኃጢአቶቹ ከጥፍርቹ ሥር እንኳ ሳይቀር ከአካላቱ ይወጣሉ»¹

፳ ከዐሊይ ብን አቢ ጧሊብ በተላለፈው መሠረት ነቢዩ (ሰዐወ) እንዲህ ብለዋል:-

«إسباغ الوضوء على المكاره، وإعمال الإقدام إلى المساجد، وانتظار الصلاة بعد الصلاة يغسل الخطايا غسلًا» .

«(በብርድና በመሳሰሉት) እየከበደ ውዱእን አግልቶ መፈጸም፣ እገርችን ወደ መስጊዶች ግራመድና ከአንዱ ሶሳት በኋላ ሌላውን ለመስገድ መጠባበቅ ኃጢአቶችን በግንባ ያጥባል»»

የውዱእ አደራረግ ሁኔታ

1. በአንደበት ሳይናገሩ ውዱእ ለግድረግ በልብ ቁርጠኛ ውሳኔ (ኒያ) ግድረግ፣ በምላስ ኒያን መናገር ያላስፈለገው ነቢዩ (ሰዐወ) በውዱአቸው፣ በሶላታ ቸውም ሆነ በግናቸውም የአምልኮተ-አላህ (ዕባዳ) ከንዋኔዎቻቸው ውስጥ ኒያ ሲያደርጉ በምላሳቸው ያልተናገሩ በመሆናቸውና አላህ(ሱወ) ልብ ያሰበውን ስለሚያውቅ ያሰቡትን ለርሱ መንገር አስፈላጊ ባለመሆኑ ነው።
2. ከዚያም በአላህ ስም በመጀመር «ብስምልላህ» ግለት፣
3. ከዚያም ሁለቱን መዳፎች ሦስት ጊዜ ግጠብ፤
4. ከዚያም ሦስት ጊዜ መጉመጥመጥና በአፍንጫ ውሃ ስቦ ግስወጣት፤
5. ከዚያም ፊትን በአግድም ከጀሮ እስከ ጀሮ ከላይ ጸጉር ከቆመበት ጀምሮ ወደታች ከአገጭ በታች ድረስ አዳርሶ ሦስት ጊዜ ግጠብ፤
6. ከዚያም እጆችን ከጣቶች ጫፍ እስከ ሁለቱ ክርናች ድረስ በቀኙ ጀምሮ ግራውን በግስከተል ሦስት ጊዜ ግጠብ፤
7. ከዚያም እጆቹን አርጥቦ ከግንባሩ በላይ አንሥቶ ወደ ግጅራቱ ራሱ ላይ በግሳረፍና ከዚያም ወደ ፊት በመመለስ አንድ ጊዜ ራስን ግበስ፤

1 በሙስሊም የተጠናቀረ

8. ከዚያም አመልካች ጣቶቹን በጀርቆቹ ቀዳዳዎች ውስጥ በግልገባትና በአውራ ጣቶቹ የጀርቆቹን የውጭኛ ክፍል አንድ ጊዜ ግብስ፤
9. ከዚያም ሁለት እግሮቹን ከጣቶች ጫፍ እስከ ሁለቱ ቁርጭምጭጧቶች ድረስ በቀኙ እግር ጀምሮ ግራውን በግስከተል ሦስት ጊዜ ግጠብ፤

የገላ ትጥቦት (ጉስል)

የገላ ትጥቦት (ጉስል):- እንደ ሩካቤ ሥጋ ግንኙነት (ጀናህ) እና የወር አበባ (ሐይድ) መጥቶ መሄድ ያለ ገላን የመታጠብ ገዴታ የሚያስከትል አቢይ ክስተት (አል-ሐደሡል-አከበር) ሲከሰት የሚፈጸም ገዴታ (ዋጅብ) የሆነ ጦሃራ ነው።

የገላ ትጥቦት አፈጻጸም

1. ገላ ለመታጠብ በምላሽ ሳይናገሩ በልብ ኒያ ማድረግ፤
2. ከዚያም በአላህ ስም በመጀመር «ብስምልላህ» ማለት፤
3. ከዚያም የተሟላ ውዳእ ማድረግ፤
4. ከዚያም በራሱ ላይ ማፍሰስና በደንብ ካረጠበው በኋላ ሦስት ጊዜ በራሱ ላይ ማፍሰስ፤
5. ከዚያም የተቀረውን የገላውን ክፍል ግጠብ፤

ተየሙም

ተየሙም:- ውሃ ያጣ ወይም ውሃ መጠቀም ለጉዳት የሚዳርገው ሰው በውዳእና በገላ ትጥቦት (ጉስል) ፈንታ በአፈር የሚደረግ ገዴታ (ዋጅብ) የሆነ ጦሃራ ነው።

የተየሙም አደራረግ

ተየሙም የሚያደርገው በውዳእ ይሁን ወይም በገላ ትጥበት (ጉሰል) ምትክ የቀ እንደሆነ ለይቶ ኒያ ግድረግና መዳፎቹን በመራት ገጽ ወይም እንደ ግድግዳ ባለና ከመራት ጋር በተያያዘ ነገር ላይ በግላረፍ በመዳፎቹ ፊቱንና እጆቹን ግበስ ነው።

ጫማዎች ላይ ግበስ (አል-መስሐባለል-ኹፍፈይን)

(ኹፍፍ) ወይም ጫማ ሲባል ግለት የተፈለገው ከቆዳና ከመሳሰሉት የተሠራ ሆኖ እግር የሚጠለቅበትና የሚሸፈንበት ሽፋን ግለት ነው። (ጀዋርብ) ወይም የግር ሹራቦች ሲባል ደግሞ ግለት የተፈለገው ከጥጥና ከመሳሰሉት ነገሮች ተሠርቶ እግር ላይ የሚለበስ ካልሲ ለግለት ነው።

ጫማዎችና ካልሲዎች ላይ ግበስን የሚመለከት ደንብና ግበስ ሕጋዊ ለመ ሆኑ ከቁርአንና ሱንና የተወሰደ ግስረጃ፡-

በጫማዎቹ ላይ ግበስ ከአላህ መልዕክተኛ (ሰወወ) የተላለፈ ሱንና ሲሆን ጫማ ወይም የእግር ሹራብ የለበሰ ሰው ውዳእ ሲያደርግ አውልቆ እግሩን ከመታጠብ የጫማዎቹን ወይም የእግር ሹራቦቹን የላይኛ ክፍል በእጅ አበስ አበስ ማድረግ የበለጠ ይሆናል። ለዚህ ግስረጃው የሙጊራ ብን ሹዕባህ ሐዲሥ ነው።

❑ ሙጊራ በተረኩት መሠረት ነቢዩ(ሰወወ) ውዳእ እያደረጉ ወደ እግሮች ትጥበት ሲደርሱ ጫማዎቻቸውን ላወልቅላቸው ጐንበስ ስል፡-

«دعها فإني أدخلتها طاهرتين»

«ተዋቸው ገጹሕ ሆነው (ከታጠቡኝ በኋላ) ነው ያስገባኋቸው» አሉና በእ ጃቸው የጫማዎቻቸውን የላይኛ ክፍል አበሱ ብለዋል።

በውዱእ ወቅት ሁለቱን እግሮች ከጫጫ አውጥቶ ከግጠብ ይልቅ ጫጫ ቼን ሳይፈቱ በእጅ ግብስ ሕጋዊነቱ በአላህ መጽሐፍ -በቁርአን- እና በአላህ መልዕክተኛ (ሰዐወ) ሱንና የጸና ነው።

የሕጋዊነቱ ግስረጃ ከቁርአን የሚከተለው የአላህ (ሰዐወ) ቃል ነው:-

﴿يا أيها الذين آمنوا إذا قمتم إلى الصلاة فاغسلوا وجوهكم وأيديكم إلى المرافق وامسحوا برؤوسكم وأرجلكم إلى الكعبين﴾

«እናንተ ያመናችሁ ሆይ! ወደ ሶላት በቆጣችሁ (ለመቆም ባለባችሁ) ጊዜ፣ ፊተቻችሁን፣ እጆቻችሁንም፣ እስከ ክርኖች እጠቡ። ራሶቻችሁንም (በውሃ) እበሱ። እግሮቻችሁንም እስከ ቁርጭምጭጧቶች (እጠቡ)።...»¹

በላይኛው አያህ ውስጥ በአማርኛ «..እግሮቻችሁንም» ተብሎ የተተረጎመው **وَأَرْجُلَكُمْ** (ወአርጁለኩም) እና **وَأَرْجُلَكُمْ** (ወአርጁለኩም) የሚሉና ከአላህ መልዕክተኛ (ሰዐወ) መተላለፋቸው የተረጋገጠ ሁለት ዓይነት (ቅራኤህ) (አነባብ) አለው። በአንደኛው አነባብ መሠረት እግሮቻችሁንም እጠቡ የሚል ትርጉም ይሰጣል። በሁለተኛው አነባብ ደግሞ «..ራሶቻችሁንም (በውሃ) እበሱ..» ከሚለው ጋር በመጣመር እግሮቻችሁንም በውሃ እበሱ የሚል ፍቺ ይሰጣል። ሁለቱ እግሮች በውዱእ ወቅት ሊታጠቡም በውሃ ሊታበሱም መቻላቸውን ያብራራው የነቢዩ (ሰዐወ) ሱንና ነው። ነቢዩ (ሰዐወ) እግሮቻቸው ከጫጫ ውጭ በሆኑ ጊዜ ውዱእ ካደረጉ ያጥቧቸው የነበረ ሲሆን ውዱእ ሲያደርጉ ጫጫ አድርገው ከሆነ ግን የጫጫቸውን የላይኛ ክፍል በእጅ ያብሱ ነበር።

የሐዲሥን ግስረጃ በተመለከተ በዚህ ረገድ ከአላህ መልዕክተኛ በስፋት የተዘገቡ ሐዲሦች ይገኛሉ። ኢግም አሕመድ (ረዐ) «ግብስን በተመለከተ ልቤ ውስጥ ምንም ጭንቀት የለም፣ ከአላህ መልዕክተኛ (ሰዐወ) እና ከሰሐባ የተላለፉ አርባ ሐዲሦች አሉና» ብለዋል። የ(መስሐል-ኹፍፈይን) ሐዲሥ (ሙተዋትር) ወይም በስፋት ከተዘገቡ ታዋቂ ሐዲሦች መካከል አንዱ መሆኑን አስመልክቶ ከተቋጠሩ ስንኞችም የሚከተሉትን እናንኛለን።

1 አል-ግእሳህ (5: 6)

በስፋት ከተዘገቡ ታዋቂ ሐዲዎች መካከል
(መን ከዘበ ዐለይያ..) የሚለውን አንድ በል
(መን በና ልላህ..) የሚል ሐዲሥ አስከትል
የሙእምኖች ጌታቸውን ግዮት በወዲያኛው ሕይወት
የ(ሩእያህ) የ(ሸፋኅ) ሐውድንም የሚመለከት
የ(መስሐል-ኹፍረይን) ሐዲሥም (ሙተዋትር)ነው በስፋት

ይህ ጫማ ላይ ግበስን አስመልክቶ ከቁርአንና ከነቢዩ (ሰዐወ) ሐዲሥ
የተወሰደ ግስረጃ ነው።

ጫማዎች ላይ ለግበስ መሟላት ያለባቸው ነጥቦች (ሹሩጥ)

በውዳእ ጊዜ እግሮችን ከጫማ ግውጣት ሳያስፈልግ በግጦብ ፈንታ
ጫማቹ ላይ ለግበስ አራት ነገሮች መሟላት አለባቸው፡-

አንደኛው መመዘኛ- ጫማው የተደረገው ወይም የእግር ሹራቡ የተለበሰው
ከ (ጠሃራ) በኋላ መሆን፤ ለዚህ ግስረጃው፡-

ادعها فانني أدخلتها طاهرتين .

«ተዋቸው! ንጹሕ ሆነው (ከታጠቡኳቸው በኋላ) ነው ያስገባኋቸው» በማለት
ነቢዩ (ሰዐወ) ለሙጊራ የተናገሩት ሐዲሥ ነው።

ሁለተኛው መመዘኛ- የሁለቱ ጫማዎች ወይም የእግር ሹራቦች ንጹሕ
(ጣህር) መሆን፤ ንጽሕና የሌላቸው ነጃሳ ከሆኑ ግን በላያቸው ላይ ግበሱ
አይፈቀድም። ለዚህ ግስረጃው የአላህ መልዕክተኛ (ሰዐወ) አንድ ጊዜ
ስሓባቸውን በመምራት ሶላት ሲሰግዱ በሶላቱ መሐል ጫማቸውን በግ
ውለት ጫማዎቹ ቆሻሻ ወይም ጉድፍ ነገር እንዳለባቸው መልክቱ ጅብ
ሪል የነገራቸው መሆኑን መናገራቸው ነው። ይህም ቆሻሻ ወይም ነጃሳ
ባለበት ነገር መስገድ የግይፈቀድ መሆኑን ያመለክታል። ቆሻሻው በውሃ
ከታበሰ አባሹ በቆሻሻው ስለሚበክል ንጹሕ የመሆን ብቃት የለውም።

ሶስተኛው መመዘኛ- ጫማዎቹ ወይም የእግር ሹራቦቹ የሚታበሱት ገላን
የመታጠብ ግዴታ ከሚያስከትሉ ከግብረ ሥጋ ግንኙት በኋላ እንደሚፈጸ

መው የ(ጀናባ) ትጥበት ባሉ አቢይ ከስተት (ሐደሠ-አክበር) ሳይሆን የውዱእ ግደታን በሚያስከትለው መለስተኛ የትጥበት ከስተት (በውዱእ) ጊዜ ብቻ መሆኑ አንዱ መመዘኛ ነው።

አራተኛው መመዘኛ-ግበሱ የሚያገለግለው በሸሪዓው ተወስኖ ለተደንገገ የጊዜ ገደብ ብቻ መሆን አበለት። ይህም ለነዋሪ ሰው አንድ ቀንና ሌሊት ሲሆን በእንግድነት ላይ ለሚገኝ መንገደኛ (መሳፈር) ግን ሦስት ቀናት ከነሌሊቶቻቸው ነው። ይኸውም ዐሊይ እብን አቢ ጧሊብ (ረዐ):-

النبي، ﷺ، للمقيم يومًا وليلة وللمسافر ثلاثة أيام
ولياليتين، يعني في المسح على الخفين أخرجهم مسلم.

«ነቢዩ (ሰዐወ) ለነዋሪ ሰው አንድ ቀንና ሌሊት፣ ለመንገደኛ ደግሞ ሦስት ቀናት ከነሌሊቶቻቸው አድርገዋል። ግለትም በሁለት ጫጭች ላይ ግበስን በተመለከተ»¹

ዐ ለ በግለት በተላለፈው መሠረት ነው። ይህ ጊዜ አንድ ሰው ከተግላ ትጥበት በኋላ ጫጭቹን ካደረገ በኋላ አንስቶ ለነዋሪ ሃያ አራት ሰዓት ሲሆን ለመንገደኛ ደግሞ ሰዓ ሁለት ሰዓት ነው። አንድ ሰው ግክለኛ ዕለት ለፈጅር ሰላት አስፈላ ጊውን ትጥበት አግልቶ ንጽሕኛው (ጠሃራው) ሳይፈርስ እስከ ግታ ድረስ ቆይቶ ዕሻ ሰላት ሰግዶ ቢተኛና ከዚያ በኋላ ለሱብሕ ሰላት በአሥራ አንድ ሰዓት ተነስቶ ጫጭቹ ላይ ቢያብስ ጊዜው የሚጀምረው ከረቡዕ ጧት አሥራ አንድ ሰዓት ሆኖ እስከ ሐሙስ ጧት አሥራ አንድ ሰዓት ድረስ ይዘልቃል። ሐሙስ ከአሥራ አንድ ሰዓት በፊት ጫጭቹ ላይ ያበሰ ቢሆን የሐሙስ ግለጻ የሱብሕ ሰላት በዚሁ ሊሰግድ ይቻላል። በተጨማሪም ውዱእ እስካልፈረሰ ድረስ የተወሰነው የጊዜ ገደብ ቢያበቃ እንኳ ያሻውን ያህል መስገድ ይችላል። ይህም ሚዛን በደፋው የዕውቀት ባለቤቶች አቋም መሠረት ነው። የአላህ መልዕክተኛ (ሰዐወ) ለይተው የወሰኑት በጫጭቹ ላይ የታበሰው የሚያገለግልበትን የጊዜ ገደብ እንጂ የጠሃራውን የጊዜ ገደብ አይደለም። ስለዚህም የተወሰነው የጊዜ ገደብ ካበቃ በኋላ ሌላ ግበስ አይኖርም። ግን

1 መስሊም ያጠናቀሩት

ጠሃራውን ካላፈረሰው ጠሃራው እንደጸና ይቆያል። ይህ ጠሃራ በሽሪዓው ማስረጃ መሠረት የጸና ስለሆነና በሽሪዓዊ ማስረጃ የጸና ነገር ያለ ሌላ ሽሪዓዊ ማስረጃ (ደሊል) ሊሻር አይችልም። የ(መስሎ) የአገልግሎት ጊዜ በመሙላቱ ውዱኡ ይፈርሳል የሚል ማስረጃ (ደሊል) ደግሞ የለም። ከዚህም በላይ በመርሐ መሠረት የነበረን ነገር የሚያስወግደው ነገር መኖሩ ካልተገለጸ በስተቀር እንደነበረ ይቆያል። እነኚህ ለ(መስሎ-ኹፍፈይን) መሟላት ያለባቸው መሥፈርት (ሹሩጥ) ሲሆኑ አንዳንድ የዕውቀት ባለቤቶች የጠቀሷቸው ሌሎች ሽርጦችም ይገኛሉ፤ አንዳንዶቻቸው ግን መጤን የሚኖርባቸው ናቸው።

የታመመ ሰው አስተጣጠብ

1. የታመመ ሰው ውዱእ በማድረግ ከመለስተኛው የርክሰት ክስተት መጽዳትና ገላውንም በመታጠብ ከአቢይ የርክሰት ክስተት መጽዳት ይኖርበታል።
2. በመድከሙ ወይም በሽታው ይባባስብኛል ወይም የመዳኛውን ጊዜ ያራዝም ብኛል ብሎ በመስጋት በውሃ መታጠብ ካልቻለ ግን ተየሙም ያደርጋል።
3. የተየሙም አደራረጉም በሁለት እጆች ንጹሕ የመሬት ገጽ አንድ ጊዜ በመምታት (በማሳረፍ) በሁለት እጆቹ ፊቱን ሙሉ በሙሉ ማበስና ከዚያም ሁለቱን እጆቹን አንዱ በሌላ እርስበርሳቸው ማበስ ነው።
4. ለራሱ ጠሃራ ማድረግ ካቃተው ሌላ ሰው ውዱእ ወይም ተየሙም ያደርግለታል።
5. ጠሃራ ሊደረግለት በሚገባ አንድ አካሉ ላይ ቁስል ቢኖር በውሃ ያጥባል። በውሃ ማጠቡ የሚያሳምመው ከሆነ እጁን በውሃ አርሶ ላይ-ላይ በማሳለፍ አበስ አበስ ያደርጋል። ማበሱም የሚያሳምመው ከሆነ ለዚያ አካል ፈንታ ተየሙም ያደርጋል።

ከአካላቱ በአንዱ ላይ ስብራት ደርሶ በጨርቅ ወይም በጀሶ የታሰረ ከሆነ በዚያ አካል ላይ በማጠብ ፈንታ በውኃ ያብሰዋል፤ ተየሙም ማድረግ አያስፈልግም ማበስ ማጠቡን ይተካልና።

7. በግድግዳ ላይ ወይም በሌላ ንጹሕ ሆኖ አቧራ ባለው ነገር ላይ ተየሙም ማድረግ ይፈቀዳል። ግድግዳው ቀለም በመሳሰለና አፈር ባልሆነ ነገር የተለሰነ ከሆነ ግን አፈር እስከሌለው ድረስ ተየሙም አይደረግባቸውም።
8. መሬት ገጽ ላይ ወይም ግድግዳ ላይ ወይም ሌላ አፈር ባለው ነገር ላይ ተየሙም ማድረግ ካልተመቸ አፈር በእቃ ወይም በመሐረም ተደርጎ ከዚያ ተየሙም ቢደረግበት ምንም የለበትም።
9. ለአንድ ሶላት ተየሙም አድርጎ ተየሙሙ ሳይፈርስ የሌላ ሶላት ወቅት ቢደርስ በዚያ በመጀመሪያው ተየሙም ይሰግዳል። ተየሙሙን የሚያፈርስ ነገር ስላልተከሰተና ጠሃራው እንደነበረ ስላለ ለሶላቱ ዳግም ተየሙም አያደርግም። ከወሲባዊ ተራክቦ በኋላ ለጀናባ ተየሙም አድርጎ ከሆነ ገላን የመታጠብ ግዴታ የሚያስከትል ሌላ የጀናባ ትጥበት ግዴታ ካልተከሰተ ሌላ ተየሙም እንደገና አያደርግም። ይሁን እንጂ በዚህ ጊዜ ውስጥ የመለ ስተኛ ትጥበት (የውዳእ) ግዴታ የሚያስከትል ሁኔታ ከተከሰተ ግን ተየሙም ያደርጋል።
10. የታመመ ሰው ገላውን ከርክሰቶች ማጽዳት ያለበት ሲሆን መታጠብ ካልቻለ ግን ባለበት ሁኔታ ይሰግዳል፤ ሶላቱን በዳነ ጊዜ መድገም አይፈለግበትም።
11. የታመመ ሰው መስገድ ያለበት ንጹሕ (ጣሂር) በሆነ ልብስ ነው። ልብሶቹ በርክሰት ከተበከሉ ማጠብ ወይም ሌላ ንጹሕ ልብስ መቀየር አለበት። ካልተመቸው ግን ባለበት ሁኔታ ይሰግዳል። ሶላቱን በዳነ ጊዜ መድገም አይፈለግበትም።
12. በሽተኛው ንጹሕ በሆነ ሥፍራ ላይ መስገድ ያለበት ሲሆን መስገኛው ከተበከለ ግን ማጠብ ወይም ንጹሕ በሆነ ሌላ መስገኛ መለወጥ ወይም ንጹሕ የሆነ ነገር በላዩ-ላይ ማንጠፍ ይኖርበታል። ካልተመቸው ግን ባለበት ሁኔታ ይሰግዳል። ሶላቱም ብቁ ሆኖ ስለሚቆጠር መድገም አይፈለግበትም።
13. የታመመ ሰው መታጠብ ወይም ተየሙም ማድረግ ስለ አቃተው ሶላትን ከጊዜው ማዘግየት አይፈቀድለትም። የተቻለውን ያህል ጠሃራ ያደርግና በገ ላው በልብሱ ወይም በመስገኛው ላይ ማስወገድ የሚያቅተው ርክሰት (ነጃሳ) ቢኖር እንኳ ሶላቱን በወቅቱ ይሰግዳል። አላህ (ሰው) እንዲህ ብሏል፡-

﴿فاتقوا الله ما استطعتم﴾

«አላህንም የቻላችሁትን ያክል ፍሩት!...»¹

14. አንድ ሰው ሽንቱ በማያቋርጥ ሁኔታ የሚፈስ ሆኖ ከተቸገረ ለሶላት ውዱእ የሚያደርገው የሶላቱ ጊዜ ከገባ በኋላ መሆን አለበት። የግዴታው ሶላት ወቅት ሲደርስ መሸኛውን ይታጠብና ልብስና ገላው እንዳይበክል ብልቱን በንጹሕ ነገር ይጠቀልልና ውዱእ አድርጎ ይሰግዳል። ለሁሉም የግዴታ ሶላቶች ይህንኑ ይከተላል። አስቸጋሪ ሆኖ ከከበደው ዙህርና ዐስር አንድ ላይ ወይም መግራብና ዕሻን አንድ ላይ አጣምሮ (ጀምሶ አድርጎ) መስገድ ይፈቀድለታል። ግዴታ ላልሆኑ ተጨማሪ (ነፍል) ሶላቶች ግን ወቅቱ የፈርድ (ግዴታ) ሶላት ወቅት ካልሆነ በተመሳሳይ ሁኔታ ውዱእ ያደርግና ይሰግዳቸዋል። ወቅቱ የፈርድ ሶላት ከሆነ ግን ለፈርድ ሶላቱ ያደረገው ውዱእ በቂው ሆኖ በዚያው ይሰግዳቸዋል።

የታመመ ሰው እንዴት እንደሚሰግድ

1. የታመመ ሰው የግዴታ ሶላትን በግድግዳ ላይ ተደግፎ ወይም አስፈላጊ ከሆነ በትር ተመርኩዞም ቢሆን ቁሞ መስገድ አለበት።
2. መቆም ያቃተው ከሆነ ግን ተቀምጦ ይሰግዳል። በሚቆምበትና ሩኩዕ በሚያደርግበት ቦታ ላይ እግሮቹ ላይ ቁጥጥ ብሎ መቀመጥ ይመረጣል።
3. ተቀምጦ መስገድ የማይችል ከሆነ ፊቱን ወደ ችብላ በማድረግ በጉኑ እንደ ተኛ ይሰግዳል። በቀኝ ጉኑ ላይ መሆኑ ይመረጣል። ፊቱን ወደ ችብላ መመለስ ካልተመቻቸውም ባለበት ሆኖ ይሰግዳል። ሶላቱም ትክክለኛ ሆኖ ስለሚቆጠር መድገም አያስፈልገውም።
4. በጉኑ ተኝቶ መስገድ ካቃተው በጀርባው እንደተኛ እግሮቹን ወደ ችብላ በመመለስ ይሰግዳል። ወደ ችብላ አቅጣጫ ለማየት ራሱን ትንሽ ቀና ማድረግ በላጭ ነው። ካልቻለ ግን እግሮቹ ወደ ችብላ ይሆኑና ባለበት ሁኔታ ይሰግዳል። በዚህ ሁኔታ የሰገደው ሶላት በቂ ሆኖ ስለሚቆጠር መድገም አያስፈልገውም።

1 አል-ተጋቡን (64):16

5. በሽተኛው በሶላት ውስጥ ሩኩብ እና ሱጁድ ማድረግ ያለበት ሲሆን ካልቻለ ግን በራሱ ምልክት ያደርጋል። ለሱጁድ ራሱን ከሩኩብ ይበልጥ ዝቅ ያደርጋል። ሩኩብ ማድረግ ችሎ ሱጁድ ካቃተው ለሱጁድ በራሱ ምልክት ያደርጋል። ሱጁድ እንጂ ሩኩብ ማድረግ የሚያቅተው ከሆነ በሩኩብ ጊዜ ራሱን በማዘቅዘቅ ምልክት ይጠቀማል።
6. በሩኩብና በሱጁድ በራስ ምልክት መስጠት ካቃተው በዐይኖቹ ምልክት በመስጠት ለሩኩብ በመጠኑ ዓይኖቹን ይጨፍናቸዋል። ለሱጁድ ደግሞ ይበልጥ ይጨፍናቸዋል። አንዳንድ በሽተኞች እንደሚያደርጉት ዓይነት በጣ ቶች ምልክት መስጠቱ ግን ትክክለኛ አይደለም። ከክታብና ከሱንናም ሆነ ከዓሊሞች ቃል መሠረት አላገኘሁለትም።
7. በራስ ማመልከት ወይም በዓይን ማመልከት ያልቻለ ከሆነ በልቡ (በሃሳቡ) ይሰግድና በልቡ ተክቢራ አድርጎ ምንባቡን፣ ሩኩቡን፣ ሱጁዱን፣ መቆምና መቀመጡንም በልቡ ያስባል። እያንዳንዱ ሰው የልቡን ቁርጠኛ ሃሳብ ውጤት ያገኛልና።
8. በሽተኛው እያንዳንዱን ሶላት በወቅቱ መስገድና ማድረግ ከሚገባው ውስጥ መፈጸም የቻለውን ሁሉ መፈጸም አለበት። እያንዳንዱን ሶላት በወቅቱ መስገድ ካቃተው ዙህርና ዐስርን መግራብና ዕሻን በአንደኛቸው ጊዜ በጥምረት (ጀምሶ) መስገድ ይችላል። ይህም ዐስርን በዙህር ወቅት፣ ዕሻን በመግራብ ጊዜ አስቀድሞ በመስገድ ነው። ወይም ደግሞ ዙህርን ወደ ዐስር፣ መግራብንም ወደ ዕሻ እንደሚገባበት ሁለቱን አመቺ በሚሆንለት ጊዜ አጣምሮ መስገድ ነው። የሱብሕ ሶላት ግን ከበሬቱ ባለውም ሆነ ከኋላው ከሚመጣው ሌላ ሶላት ጋር በጥምረት አይሰገድም።
9. በሽተኛው ከአገሩ ወጥቶ በእንግድነት የሚታከም ከሆነ ባለ አራት ረከዓ ሶላቶችን በማሳጠር (በቸስር) ዙህር ዐስርና ዕሻ ሶላቶችን ሁለት ሁለት ብቻ ይሰግዳል። ይህም የመቆያው ጊዜ አጠረም ረዘመ ወደ አገሩ እስከሚመለስበት ጊዜ ድረስ ነው።

ምዕራፍ 2

ሶላት

- * ትሩፋቱና አስፈላጊነቱ
- * አፈጻጸሙ
- * የመርሳት ሱጁድ (ሱጁድ አስሰህጧ)
- * የቁርኣን ምንጣብ ሱጁድ (ሱጁድ አት-ቴላዋህ)
- * ሶላት የማይሰግድን ሰው የሚመለከት ሕግ
- * ንስሐ (ተውባህ)

ሶላት:- ከእስላም ግዕዝናት ውስጥ አንዱ ግዕዝን ሲሆን ከቃለ ተውሒድ (ከሁለቱ ቃለ ምስክርነት) በኋላ በጣም ጥብቁ የእስላም ግዕዝን ነው።

ሶላት:- አላህንና አገልጋይ ባሪያውን የሚስተላስር መገናኛ ነው።

☒ ነቢዩ (ሰዐወ) እንዲህ ብለዋል:-

إن أحدكم إذا صلى يناجي ربه

«አንዳችሁ በሚሰገድበት ጊዜ ወደ ጌታው ነው የሚያገኙበት»¹

● አላህ (ሱወ)፣ ነቢዩ (ሰዐወ) ባስተላለፉት ሐዲሥ አል-ቼድሲ ውስጥ እንዲህ ብሏል:-

الحديث القدسي: قسمت الصلاة بيني وبين عبدي نصفين، ولعبي ما سأل، فإذا قال العبد: الحمد لله رب العالمين قال الله تعالى: حمدني عبدي. وإذا قال: الرحمن الرحيم قال الله تعالى: أثنى عليَّ عبدي، وإذا قال: مالك يوم الدين قال: مجَّدني عبدي، فإذا قال: إياك نعبد وإياك نستعين قال: هذا بيني وبين عبدي ولعبي ما سأل، فإذا قال: اهدنا الصراط المستقيم صراط الذين أنعمت عليهم غير المغضوب عليهم ولا الضالين قال: هذا لعبدي ولعبي ما سأل

«ሶላትን በኒና በአገልጋይ መካከል ሁለት ቦታ ከፍያለሁ፣ አገልጋይም የጠየቀውን ያገኛል። አገልጋይ:- (አል-ሐምዱ ሊልላህ ረብብል-ዓለሚን) (ምሥጋና የዓለ ግት ሁሉ ጌታ ለሆነው ለአላህ ይሁን) ባለ ጊዜ፣ አላህ (ሱወ) (ባሪያዬ አመሰግንኝ) ይላል። (አር-ረሕማንር-ረሐም) ሲልም (ባሪያዬ አወደሰኝ) ይላል። (ማሊከ

1 ቡቫሪ የዘገቡት

የውምድዲን) (የፍርድ ቀን ባለቤት ለሆነው) ሲልም (ባሪያዬ ኃያልነቱን አወሳ) ይላል። (እይያክ ነዕቡዱ ወእይያክ ነስተዒን) (አንተን ብቻ እንገንዛለን! አንተንም ብቻ እርዳታ እንለምናለን) ባለ ጊዜም (ይኸ በኔና በባሪያዬ መካከል ሲሆን ለባሪያዬ የጠየቀው አለለት) ይላል። (እህድነሱ-ሲራጠል-መ-ስተኛም ሲራጠል ለዚህ አንጋግተ ዐለይህም ንይራል-መግዱብ ዐለይህም ወለድዲል-ሲን) (ተጥተኛውን መንገድ ምራን። የነዚያን በነሱ ላይ በጉ የጥልክላቸውን፣ በነርሱ ላይ ያልተቆጣሳቸውንና ያልተላላቱትንም ሰዎች መንገድ ምራን) ሲልም (ይህ የባሪያዬ ነው፣ ለባሪያዬም የጠየቀውን እሰጠጥለሁ) ይላል።¹

ሶላት :- የዕባዳ (አምልኮተ-አላህ) ዓይነቶች በሁሉም መልካቸው ያለበት የአትክልት ሥፍራ ነው። ሶላት የሚጀመርበት ተክቢራ (አሷሁ አክበር) እና ሰጋጁ የአላህን ቃል የሚያነበን-በበት ቀጥ ብሎ መቆም (ቕያም)፣ የፈጣሪ ጌታ ስም የሚያከብርበትና የሚያወድስበት ሩኩዕ፣ የአላህ ወሰን የለሽ ምሥጋና የሚያጥለቀልቀው ከሩኩዕ ተመልሶ ቀና ማለት (እዕትዳል) ፣ የአላህን ኃያልነትና ልዕልና በማጥራት በጸሎት የሚማጸንበት ሱጁድ፣ ለዱዓእና ለ(ተሸሁድ) መቀመጥና በሠላምታ ሶላቱን ማጠቃለል፣...እነኚህ ሁሉ የዕባዳ ዓይነቶች የተካተቱበት የዕባዳ መድረክ ነው።

ሶላት:- አላላቢ ጉዳዮች ሲያጋጥሙ አጋዥ፣ ከክፉና ከመጥፎ ነገሮች ከልካይ ነው።

● አላህ (ሱወ) እንዲህ ብሏል:-

قال الله تعالى : ﴿واستعينوا بالصبر والصلاة﴾ . وقال تعالى : ﴿اتل ما أوحى إليك من الكتاب وأقم الصلاة إن الصلاة تنهى عن الفحشاء والمنكر﴾ .

«በመታገሥና በሶላትም ተረዱ!...»²
 «ከመጽሐፍ ወደ አንተ የተወረደውን አንብብ! ሶላትንም ደንቡን ጠብቀህ ስንድ! ሶላት ከመጥፎና ከሚጠላ ነገር ሁሉ ትከለክላለችና!...»³

1 መ-ሰሊም የዘንቡት
 2 አል-በቀራህ (2):45
 3 አል-ዐንክቡት (29):45

ሶላት:- ልቦቻቸው ውስጥ የሚፈነጥቅና በትንሣኤው ቀን ወደ ጌታቸው በሚሰበሰቡበት የፍርድ ቀን የሚበራላቸው ብርሃን ነው።

☒ ነቢዩ (ሰዐወ) እንዲህ ብለዋል:-

النبي، ﷺ: الصلاة نور⁽¹⁾ وقال: من حافظ عليها كانت له نوراً وبرهاناً ونجاة يوم القيامة⁽²⁾.

«ሶላት ብርሃን ነው»¹

«እዘውትሮ ለሰገደው ሰው በትንሣኤ ቀን ብርሃን፣ ግሰረጃና መድሀን ይሆንለታል»²

ሶላት:- የምእመናን ልባዊ ደስታቸውና የዐይናቸው ማረፊያ ነው።

☒ ነቢዩ (ሰዐወ) እንዲህ ብለዋል:-

«جعلت قرّة عيني في الصلاة»

«የዓይኔን ማረፊያ ሶላት አደረግሁ»³

ሶላት:- የኃጢአቶች ማበሻና የጥፋት ማካካሻ ነው።

☒ ነቢዩ(ሰዐወ) እንዲህ ብለዋል:-

النبي، ﷺ: «أرأيتم لو أن نهراً بباب أحدكم يغتسل فيه كل يوم خمس مرات هل يبقى من درنه (وسخه) شيء؟ قالوا لا يبقى من درنه شيء، قال فكذلك مثل الصلوات الخمس يمحو الله بهن الخطايا»

1 መስሊም የዘገቡት

2 አሕመድ፣ እብን ሕባን እና ጠበራኒ የዘገቡት

3 አሕመድና ነሳኢ የዘገቡት

«አንደኛችሁ ከደጃቶ ወገዝ (ጅረት) ቢኖርና በተን አምስት ጊዜ ቢታጠብቡት አንዳች እድፍ ይተርበታልን ንገሩኝ ? ... (የለም ምንም እድፍ አይተርበትም) አሉ። ይህ እንግዲህ አላህ ኃጢአቶችን የሚያብሰባቸው የአምስቱ ሰዓቶች ተምሳሌት ነው።»¹

وقال، ﷺ: «الصلوات الخمس والجمعة إلى الجمعة

كفارة لما بينهن ما لم تغش الكبائر»

«አምስቱ ሰዓቶችና ከጁሙዓ እስከ ጁሙዓ፣ ከባዳዎቹ ኃጢአቶች (ከባለር) ካልተረጸጸ በመካከላቸው ለሚከሰቱ መለስተኛ ጥፋቶች ግበሻ ናቸው።»²

صلاة الجماعة أفضل من صلاة الفذ بسبع وعشرين

درجة،

«በሕብረት የሚሰገድ (የጀግን) ሰዓት በነጠላ ከሚሰገደው በሃያ ሰዓት ደረጃ ይበልጣል።»³

مَنْ سَرَّهُ أَنْ يَلْقَى اللَّهَ غَدًا

مسلمًا فليحافظ على هؤلاء الصلوات حيث ينادي بهن فإن الله تعالى شرع لنبيكم سنن الهدى وإنهن من سنن الهدى، ولو أنكم صليتم في بيوتكم كما يصلي هذا المتخلف في بيته لتركتم سنة نبيكم، ولو تركتم سنة نبيكم لضللتم، وما من رجل يتطهر فيحسن الطهور ثم يعمد إلى مسجد من هذه المساجد إلا كتب الله له بكل خطوة يخطوها حسنة، ويرفعه بها درجة ويحط عنه بها سيئة، ولقد رأيتنا وما يتخلف عنها إلا منافق معلوم النفاق، ولقد كان الرجل يؤتى به يهادي بين الرجلين حتى يقام في الصف

1 ቡ-ኻሪና ሙስሊም የዘገቡት

2 ሙስሊም የዘገቡት

3 ቡ-ኻሪና ሙስሊም የዘገቡት

«ነገ አላህን ሙስሊም ሆኖ መገናኘት የሚወድ ሰው ጥሪ (አላገ) በሚደረግበት የሕብረት ሶላት መስገጃ ሥፍራ በመገኘት እነዚህን ሶላቶች አዘውትሮ በትጋት ይሰገድ። አላህ (ሱወ) ለነቢያቸው የመመሪያ መንገዶች (ሉኑላ-ሁዳ) የደነገላቸው ሲሆን እነዚህ ሶላቶች ከነዚህ አንዱ ናቸው። እቤቱ ቀርቶ ብቻውን እንደሚሰገደው ሰው እቤቶቻቸው ከሰገዳቸው የነቢያቸውን ሱንና(ፈለግ) ትተዋላቸው። የነቢያቸውን ሱንና ከተዋቸው ደግሞ በርግጥ ትላላታላቸው። ተጣጥሶና ውዳኤን አግልቶ ከመስጊዶች ወደ አንደኛቸው የመጣ ሰው በሚረመደው እያንዳንዱ እርምጃ አላህ ምንዳ ይጽፍለታል፤ ደረጃውን ከፍ ያደርግለታል፤ ኃጢአቱን ይሰርዝለታል። ከጀግን ሶላት፤ አስመላይ መናፍቅነቱ በግልጽ ከታወቀበት ሰው በስተቀር ግንም አይቀርም ብለን እናሰብ ነበር። አንድ ሰው ታም ቢሆን እንኳ በሁለት ሰዎች መካከል ተደግሮ ወዲህና ወዲያ እያጋደለ ተይዞ መጥቶ ሶላት ሰፍ (ረድፍ) እንዲቀም ይደረግ ነበር»¹ ብለዋል- እብን መስዑድ (ሪዐ)።

በሶላት ውስጥ ሃሳብን በርሱ ላይ ብቻ በማሰባሰብ መመሰጥ (ኹቹ ስ) ማዘውተር ጀነት ለመግባት መረግመጃ ከሚሆኑ ምክንያቶች አንዱ ነው።

● አላህ (ሱወ) እንዲህ ብሏል:-

قال الله تعالى : ﴿ قد أفلح المؤمنون . الذين هم في صلاتهم خاشعون . والذين هم عن اللغو معرضون . والذين هم للزكاة فاعلون . والذين هم لفروجهم حافظون إلا على أزواجهم أو ما ملكت أيمانهم فإنهم غير ملومين . فمن ابتغى وراء ذلك فأولئك هم العادون . والذين هم لأماناتهم وعهدهم راعون . والذين هم على صلواتهم يحافظون . أولئك هم الوارثون الذين يرثون الفردوس هم فيها خالدون ﴾ .

1 ሙስሊም የዘገቡት

«ምእመናን ፍላጎታቸውን ሁሉ በእርግጥ አገኙ፤ (ጻኑ)። እነዚያ እነሱ በስግደታቸው ውስጥ፤ (አላህን) ፈረዎች፤ እነዚያም እነሱ ከውድቅ ንግግር ራቂዎች፤ እነዚያም እነሱ ዘካን ሰጪዎች፤ እነዚያም እነሱ ብልቶቻቸውን ጠባቂዎች፤ የጅኑት (አገኙ)። በሚስቶቻቸው፣ ወይም እጆቻቸው በያዟቸው (ባሪያዎች) ላይ ሲቀር፣ እነሱ (በነዚህ) የማይወቀሱ ናቸውና። ከዚህም ወዲያ የፈለጉ ሰዎች፣ እነዚያ እነሱ ወሰን አላፈዎች ናቸው። እነዚያም፣ እነሱ ለአደራዎቻቸውና ለቃል ኪዳናቸው ጠባቂዎች፤ እነዚያም እነሱ በስግደቶቻቸው ላይ የሚጠባበቁ፤ የጅኑት (አገኙ)፤ እነዚያ ወራሾቹ እነርሱ ናቸው፤ እነዚያ ፈርደውስን (ላዕላይ ገነትን) የሚወርሱ ናቸው፤ እነሱ በርሷ ውስጥ ዘውታሪዎች ናቸው።»¹

ሶላት ውስጥ ልቦናን ለአላህ (ሱወ) ፍጹም በማድረግ በነቢዩ ሱንና ውስጥ በተመለከተው መሠረት መስገድ ሶላቱ አላህ ዘንድ ተቀባይነት እንዲኖረው ለማድረግ ሁለቱ መሠረታዊ መሥፈርት ናቸው።

፳ ነቢዩ (ሰወ) እንዲህ ብለዋል፡-

«إنما الأعمال بالنيات وإنما لكل امرئ ما نوى»

«ሥራዎች በልባዊ ውላኔዎች (ንይያህ) ላይ የተመረከቡ ናቸው። እያንዳንዱ ሰው የልቡን (የንይያውን) ያገኛል።»²

«صلوا كما رأيتموني أصلي»

«እኔ ሰሰግድ ባያችሁኝ መሠረት ሰገዱ።»³

ሶላት

ሶላት አንደበታዊና አካላዊ ክፍሎች ያሉት፤ በተክቢራ (አዲሁ አክበር) ተጀምሮ በተሰሊም (አስሰላሙ ዐለይኩም) የሚጠቃለል ዕባዳ (አምልኮተ-አላህ) ነው።

1 አል-ሙእምኑን (23): 1-11

2 ቡቫሪና ሙሰሊም የዘገቡት

3 ቡቫሪ የዘገቡት

አንድ ሰው መስገድ ሲፈልግ የውዳእ ግዴታ የሚያስከትል መለስተኛ ርክሶት ካለበት ውዳእ ማድረግ ወይም ገላን የመታጠብ ግዴታ የሚያስከትል አቢይ ርክሶት ካለበት ገላውን መታጠብ አለበት። ውሃ ካላገኘ ወይም በውኃ መታጠቡ ጉዳት የሚያስከትልበት ከሆነ ተየሙም ያደርጋል። ገላውን ልብሱንና የመስገኛ ሥፍራውን ከቆሻሻ ማጽዳት አለበት።

የሶላት አሰጋገድ ሁኔታ

1. ያለ መዛነፍና ያለመዞር ሰውነቱን ሙሉ በሙሉ ወደ ችብላ ማዞር፤
2. ከዚያ መስገድ የሚፈልገውን ሶላት በምላሱ ሳይናገር በልቡ በማሰብ ቁርጠኛ የመስገድ ውሳኔ (ንይያህ) ማድረግ፤
3. የሶላት መግቢያ ተክቢራ (ተክቢረቱል-አሕራም) በማድረግ (አሷሁ አክበር) ማለትና በዚህ ጊዜ ሁለት እጆቹን በትከሻዎቹ ትይዩ ወደላይ ማንሳት፤
4. ከዚያም የቀኝ መዳፉን በግራ መዳፉ የውጭ ጀርባ ላይ በማድረግ ደረቱ ላይ መያዝ፤
5. ከዚያም የሚከተለውን የመክፈቻ ጸሎት ማለት፡-

«سبحانك اللهم وبحمدك، وتبارك اسمك، وتعالى جدك، ولا إله غيرك» .

«ሱብሐኒክ አሷሁምመ ወቢሐምድክ ወተባረክ እስሙክ ወተባላ ጀድዱክ ወላእላህ ንይሩክ»

ትርጉሙ ፡- «አሷህ ሆይ! ጥራትና ምሥጋና ይገባህ፤ ስምህ ቅዱስ ነው። ገርግህና ኃያልነትህ ላቀ፤ ካንተ በስተቀርም ሌላ አምላክ የለም» ማለት ነው።

«اللهم باعد بيني وبين خطاياي كما باعدت بين المشرق والمغرب . اللهم نقني من خطاياي كما يُنقى الثوب الأبيض من الدنس . اللهم اغسلني بالماء والثلج والبرد» .

«አሷሁም መባዕድ በይጋ ወበይጋ ኸጣያየ ከማባዕድተ በይጋል-መሽሪቕ ወል-መግሪብ፤ አሷሁምም ነቅቕኒ ምን ኸጣያየ ከማባዕድቋ አሥ-ሠውቡል-አብየዱ ምንድ-ደነሰ፤ አሷሁምም እግስልኒ ምን ከጣያየ ብል-ማእ ወሥ-ሠልጅ ወል-በረድ»

ትርጉሙ:- «አላህ ሆይ! በኔና በኃጢአቶቼ መካከል ምሥራቅና ምዕራብን እንዳራራከው አራርቅ» አላህ ሆይ! ነጭ ልብስ ከእድፍ እንደግንጻው ሁሉ እኔንም ከኃጢአቶቼ አንጻኝ» አላህ ሆይ! ከኃጢአቶቼ በውሃ በበረዶና በዝናም በረዶ እጠበኝ» ማለት ነው።

6. ከዚያም ተወዳዳሪውን በማድረግ :-

﴿أعوذ بالله من الشيطان الرجيم﴾

«አዑዙ ብልላህ ምንሽ-ሸይጣንር-ረጂም»

ትርጉሙ:- «ከተረገመው ሸይጣን በአላህ እጠበቃለሁ» ማለት ነው።

7. ቀጥሎም በበስመላህ በመጀመር ፋቲሐህ በማንበብ እንዲህ ማለት:-

﴿بِسْمِ اللَّهِ

الرحمن الرحيم، الحمد لله رب العالمين. الرحمن

الرحيم. مالك يوم الدين. إياك نعبد وإياك

نستعين. اهدنا الصراط المستقيم. صراط الذين

أنعمت عليهم غير المغضوب عليهم ولا

الضالين﴾

«አልሐምዱ ሊልላህ ረብቢል-ዓለግን። አር-ረሕማን-ረረሒም።

ማሊክ የውምድ-ዲን። እይያከ ነዕቡዱ ወእይያከ ነስተዲን። አህድነስ-

ስራጠል-መስተቺም ሲራጠል-ለዚነ፤ አንዐምተ ዐለይህም፤

ጎይሪል-መግዱብ ዐለይህም፤ ወለድ-ዲልሊን።»

ትርጉሙ፡- «ምስጋና ለአላህ ይገባው፤ የዓለግት ጌታ ለሆነው፤ እጅግ በጣም ርህራሄ በጣም አዛኝ፤ የፍርድ ቀን ባለቤት ለሆነው። ለአንተ ብቻ እንገላለን፤ አንተንም ብቻ እርዳታ እንለምናለን። ቀጥተኛውን መንገድ ምራጭን። የነዚያን በነርሱ ላይ በጉ የዋልክላቸውን በነሱ ላይ ያልተቆጣሀባቸውንና ያልተላላቱትንም ሰዎች መንገድ (ምራጭ በሉ)» ግለት ነው።¹ ከዚያም «(أمين) አ-ሚ-ን (አላህ ሆይ ተቀበልልን ስግን) ይላል።»

8. ቀጥሎም ከቁርአን የተመቸውን ያህል ያነበና በሱብኤ ሶላት ምንባቡን ረዘም ያደርጋል።

9. ከዚያም ለአላህ ክብር ከወገቡ ወደፊት በመታጠፍ ያገኘውን ባላል። በዚህ ሩኩዕ ጊዜ ሁለት እጆቹን በትከሻዎቹ ትይዩ ከፍ በማድረግ አሷሁ አክበር ይላል። ሱንናው ከወገቡ እጥፍ ብሎ ወደፊት በማዘንበል ራስን ከወገብ አቅጣጫ በማስተካከል ጣቶች ዘርዘር ያሉ ሆነው በሁለቱ እጆች ሁለቱን ጉልበቶች መያዝ ነው።

10. በሩኩዕ ወቅት ሦስት ጊዜ :- «سبحان ربي العظيم» (ሱብኤን ረብብዋል-ዐዚም) (ሆያል ለሆነው ጌታዬ ጥራት ተገባው) ይላል።

«سبحانك اللهم وبحمدك اللهم اغفر لي»

«ሱብኤንክ አልሷሁም መ ወብሐምድክ አልሷሁም መ እግፍርሊ» (አሷህ ሆይ ጥራትና ምሥጋና ይድረስህ፤ አሷህ ሆይ ማረኝ) የሚል ቢጨምርበት ጥሩ ነው።

11. ከዚያም «ሰምዐልሷሁ ልመን ሐምደህ» «سمع الله لمن حمده» (አሷህ የአመስጋኙን ምሥጋና ሰማ) እያለ ሁለት መዳፎቹን በትከሻዎቹ ትይዩ እያነሳ ከሩኩዕ ቀና ይላል። በኢጣም ተመርቶ የሚሰገድ ተከታይ (መእመም) ግን «ሰምዐልሷሁ ልመን ሐምደህ» አይልም። በዚህ ፈንታ «ربنا ولك الحمد» «ረብብና ወለክል-ሐምዱ»

(ጌታችን ሆይ ምሥጋና ላንተ ይሁን) ይላል።

12. ከዚያም ራሱን ቀና ካደረገ በኋላ:-

1 አል-ፋቲሐ 1: 1-7

«ربنا ولك الحمد . ملء

السموات وملء الأرض وملء ما شئت من شيء

بعد» .

«ረብበና ወለክል-ሐምዱ፤ ምልአስሰግዋት ወምልአል-አርድ፤ ወምልአ ግሸአተ ምን ሸይእን በዕድ» ይላል።

ትርጉሙ:- «ጌታችን ሆይ! ለግያትን የጊዮላ፣ ምድርንም የጊዮላና በተዉግሪም ያሻህን ሁሉ የጊዮላ ምሥጋና ለአንተ ይሁን»

13. ቀጥሎም ለአላህ ፍጹም በመሆን (በኹሹዕ) በግንባሩ ተደፍቶ መሬት ላይ በመስገድ የመጀመሪያውን ሱጁድ ያደርጋል። ለሱጁድ ሲወርድም «አሏሁ አክበር» እያለ ይወርዳል። ሱጁድ የሚያደርገው ለባት የአካል ክፍሎችን ግለትም ግንባርና አፍንጫን፣ ሁለቱን መዳፎች፣ ሁለቱን ጉልበቶችና የእግሮቹን ጫፎች መሬት ላይ በማሳረፍ ሁለቱን ክንዶች ከወገቦቹ ከፈት በማድረግ ሲሆን ክንዶቹን መሬት ላይ አይዘረጋቸውም። የእግር ጣቶቹ ጫፍ ወደቅብላ አቅጣጫ ይሆናሉ።

14. በሱጁድ ወቅት ሦስት ጊዜ :- «سبحان ربي الأعلى»

«ሱብሐን ረብብየል-አዕላ» (ከሁሉም በላይ ለዕላይ የሆነው ጌታዬ ጥሬት ተገባው) ይላል። «سبحانك اللهم ربنا وبحمدك، اللهم اغفر لي»
«ሱብሐንክ አልሏሁም መሪብበና ወብሐምድከ፣ አልሏሁም መእግፈርሊ» የሚለውን ቢጫምር መልካም ነው።

15. ከዚያም «አሏሁ አክበር» እያለ ራሱን ከሱጁድ ቀና ያደርጋል።

16. ቀጥሎም በሁለቱ ሱጁዶች መካከል በግራ እግሩ ላይ ተቀምጦ የግራ እግሩን ጣቶች መሬት ላይ ይተክላል። የቀኝ እጁን በቀኝ ጉልበቱ ጫፍ ላይ በማሳረፍ ትንሿን ጣትና የቀለበት ጣት ዉብጦ ረዥሙን ጣትና አውራ ጣቱን በማጣመር አመልካች ጣቱን ቀስር በጸሎት ጊዜ ያንቀሳቅሰዋል። የግራ እጁ ጣቶች እንደተዘረጉ መዳፉን በጉልበቱ ልክ ጭኑ ላይ ያናራል።

17. በሁለቱ ሱጁዶች መካከል በሚቀመጥበት ጊዜ:-

«رب اغفر لي»

«ወርክኒ ወላደኒ ወላጅኒ ወላጅኒ ወላጅኒ»

«ረብብ እግፍርሊ፣ ወርሐምኒ፣ ወህድኒ፣ ወርዙቕኒ ወጅቡርኒ ወዓፍኒ»
ይላል።

ትርጉሙ፡- «ጌታ ሆይ! ግረኝ፣ እዘገልጃም፣ ምራጃም፣ ሲላይም ለገሰኝ፣
ጠግኝም እድነኝም» ማለት ነው።

18. ከዚያም ልቦናውን ለአላህ ፍጹም በማድረግ (በቸቸቆ) በቃልም ሆነ በድርጊት ከመጀመሪያው ጋር ተመሳሳይ በሆነ ሁኔታ «አሏሁ አክበር» ብሎ ሁለተኛ ሱጁድ ያደርጋል።
19. ቀጥሎም «አሏሁ አክበር» እያለ ከሁለተኛው ሱጁድ ቀና በማለት ተነስቶ ይቆምና በአንደበት በሚነበነበውም ሆነ በድርጊት የመክፈቻ ጸሎት ብቻ ሲቀር ተመሳሳይ በሆነ ሁኔታ ሁለተኛውን ረከዓ ይሰግዳል።
20. ከዚያም ሁለተኛውን ረከዓ ካበቃ በኋላ ልክ በሁለቱ ሱጁዶች መካከል በተቀመጠበት አኳኋን «አሏሁ አክበር» እያለ ይቀመጣል።
21. በዚህ የመቀመጫ ጊዜ የሚከተለውን «ተሸህሁድ» ያነባል፡-

«التحيات
لله والصلوات والطيبات . السلام عليك أيها
النبي ورحمة الله وبركاته . السلام علينا وعلى
عباد الله الصالحين ، أشهد أن لا إله إلا الله
وأشهد أن محمدًا عبده ورسوله . اللهم صل على
محمد وعلى آل محمد ، كما صليت على إبراهيم
وعلى آل إبراهيم إنك حميد مجيد . وبارك على
محمد وعلى آل محمد ، كما باركت على إبراهيم
وعلى آل إبراهيم إنك حميد مجيد . أعوذ بالله من
عذاب جهنم ، ومن عذاب القبر ، ومن فتنة
المحيا والممات ، ومن فتنة المسيح الدجال .»

«አትተሕይዖቱ ሊልላህ ወስሶላዋቱ ወጥጠይይባቱ፤ አስሰላሙ ዐለይክ አይዩህን-ነቢይዩ ወረሕመቱልሷህ ወበረካቱሁ፤ አስሰላሙ ዐለይና ወዐላ ዕባድልላህሰ-ሷልሒን፤ አሽሀዱ አንላእላህ እልላልሷህ ወአሽሀዱ አንን ሙሐመደን ዐብዱሁ ወረሱሉሁ፤ አልሷሁም ሶልል ዐላ ሙሐመድን ወዐላ አል ሙሐመድን ከማ ሶልለይተ ዐላ ኢብራሂመ ወዐላ አል ኢብራሂም እንነክ ሐሚዱን መጂድ። ወባርከ ዐላ ሙሐመድን ወዐላ አል ሙሐመድን ከማ ባረክተ ዐላ ኢብራሂመ ወዐላ አል ኢብራሂመ እንነክ ሐሚዱን መጂድ። አዑዙ ብልላህ ምን ዐዛብ ጀህንም፤ ወምን ዐዛብል-ቸብር፤ ወምን ፍትነትል-መሕያ ወል-መማት፤ ወምን ፍትነትል-መሲሕ አድደጅጃል።»

ትርጉሙ:- « ክብር፣ ሶላቶችና መልካም ነገሮች ሁሉ የአሏህ ናቸው። አንቱ ነቢዩ ሆይ! የአላህ ሰላም፣ እዝነቱና በረከቶቹ ለርሰዎ ይሁን። ሰላም ለኛና ለደጋጉቹ የአሏህ አገልጋዮች ይሁን። ከአሏህ በስተቀር ሌላ አምላክ አለመኖሩን እመሰክራለሁ። አሏህ ሆይ! በእክብርት የታጀበ እዝነትን ለኢብራሂምና ለቤተሰቦቻቸው እንዳወረድክላቸው ለሙሐመድና ለቤተሰቦቻቸው አውርድላቸው፤ አንተ ምስጢኑና ኃያሉ ነህና። ኢብራሂምና ቤተሰቦቻቸውን ብሩክ እንዳደረግ ካቸው ሁሉ ሙሐመድና ቤተሰቦቻቸውን ብሩክ አድርጋቸው። አንተ ምስጢኑና ኃያሉ ነህና። ከጀህንም ቅጣት ሥቃይ በአላህ እጠበቃለሁ። ከመቃብር ውስጥ ሥቃይም፤ ከሕይወትና ከሞት ፈተናዎች ሁሉም፤ ከሐላዊው መሲሕ አድደጅጃልም።»

ከዚያም ከዚህ ዓለምና ከወዲያኛው ዓለም ሕይወት መልካም ነገሮች ውስጥ የወደደውን ነገር አላህን ይለምናል (ዱዓእ ያደርጋል)።

- 22. ቀጥሎም አንገቱን ወደ ቀኝ በማዞር «አስሰላሙ ዐለይኩም ወረሕመቱልሷህ» ይላል። ወደ ግራም እንደዚያው።
- 23. ሶላቱ ባለ ሦስት ረከዓ ወይም ባለ አራት ከሆነ በተሸህሁድ የመጀመሪያ ክፍል ላይ ግለት «...ዐብዱሁ ወረሱሉሁ...» በሚለው ላይ ያበቃል።
- 24. ከዚያ በመቀጠልም «አሷሁ አክበር» እያለና እጆቹን በትከሻዎቹ ትይዩ ከፍ እያደረገ ተነስቶ ይቆግል።

25. ቀጥሎም ቀሪውን የሶላቲን ረከዓ (ረከዓዎች) ሁለተኛውን ረከዓ በሰገደው ዓይነት ምንባቡን በፋቲሐ ብቻ ላይ በመወሰን ይሰግዳል።

26. ከዚያም ጉልበቶቹን ወደኋላ አጥፎ የቀኝ እግር ጣቶችን መሬት ላይ በመትከል ያቆማል፤ የግራ እግሩን ከቀኝ ቅልጥሙ ሥር በማውጣት መቀመጫውን ከመሬት ያደላድላል። ሁለት መዳፎቹን በመጀመሪያው (ተሸህሁድ) ወቅት ባደረገው ዓይነት ከጉልበቶቹ ጫፍ በማስጠጋት ታፋው ላይ ያኖራል።

27. በዚህ አቀማመጥ ላይ ሙሉውን (ተሸህሁድ) ያነባል።

28. ከዚያም አንገቱን ወደ ቀኝ በማዞር «አስሰላሙ ዐለይኩም ወረሕመቱልሏህ» ይላል። በግራ በኩልም እንደዚያው።

ሶላት ውስጥ የሚጠሉ ነገሮች

1. ሶላት ውስጥ በአንገትም ሆነ በዓይን ወደ ጉን ገልመጥ ማለት የተጠላ (መክፈህ) ሲሆን ወደ ሰማይ ማንጋጠጥ ደግሞ ሐራም ነው።
2. ሶላት ውስጥ እያሉ ከንቁ ነገር መሥራት (መጫወት) እና ለችግር ካልሆነ በስተቀር መንቀሳቀስ ይጠላል።
3. ሶላት ውስጥ ትኩረትና ሃሳብን የሚበታትን ክብደት ያለውና ትኩረትን የሚሰብ ዓይነት ቡራቡራ ነገር ማምጣት ወይም መያዝ ይጠላል።
4. ሶላት ውስጥ በእጅ ወገብ መያዝም ይጠላል።

ሶላት የሚያበላሹ ነገሮች

1. ሆነ ብሎ መናገር ትንሽ ቢሆን እንኳ ሶላት ያበላሻል።
2. ሰውነትን ሙሉ በሙሉ ከቸብላ አቅጣጫ ማዞርም ሶላት ያበላሻል።
3. በዓይነምድር መውጫ በኩል ከሆድ አየር ከወጣና ውዳእም ሆነ የገላ ትጥብ ትን ግዴታ የሚያስደርጉ ነገሮች ከተከሰቱ ሶላት ይበላሻል።
4. የግድ አስፈላጊ ሆኖ ካልተገኘ በስተቀር ሶላት ውስጥ እያሉ ተከታታይ የሆኑ ብዙ ንቅናቄዎች ሶላት ያበላሻሉ።
5. ትንሽ ቢሆን እንኳ መላቅ ሶላት ያበላሻል።

6. ሆን ብሎ እያወቁ ሩኩዕ፣ ሱጁድ፣ መቆምና መቀመጥን መጨመር ሶላት ያበላሻል።

7. ሆን ብሎ ከኢግም መቅደምም ሶላት ያበላሻል።

የመርሳት ሱጁድን የሚገዙ ደንቦች

የመርሳት ጁጁድ (የመካካሻ ሱጁድ) ሦስት ምክንያቶች አሉት፡-

- ጭማሪ
- ጉድለት
- ጥርጣሪ

ጭማሪ (ዝያዳህ)

ለምሳሌ ያህል አንድ ሰው በሶላቱ ውስጥ በአንድ ረክዓ ሁለት ሩኩዕ በማድረግ ወይም ሦስት ጊዜ ሱጁድ በማድረግ ወይም ደግሞ ባለ አራት ረክዓ እየሰገደ ለአምስተኛ ረክዓ ተነስቶ በመቆም ሲያስታውስ ተመልሶ መቀመጥን የመሳሰሉ ናቸው። በነኚህ ምክንያቶች የማካካሻ ሱጁድ የሚደረገው ከሰላምታ በኋላ ነው። ይህም ማለት (ተሸህሁድ) ከተቀራና ሰላምታ ከተባለ በኋላ ሁለት ሱጁዶች ማድረግ ማለት ነው። ነቢዩ (ሰዐወ) አምስት ረክዓ በሰገዱ ጊዜ ከሰላምታ በኋላ ሲያስታውሷቸው ከሰላምታ በኋላ ሱጁድ በመውረድ ያደረጉት እንዲህ ነበር።

ነቢዩ (ሰዐወ) እዚህ ላይ ከሰላምታ በኋላ ሱጁድ የወረዱት መርሳታቸውን ከሰላምታ በኋላ እንጂ ስላላወቁ ነው አይባልም። ነገሩ እንደዚያ ነው፤ ነገር ግን እኛ የምንለው፡- ደንቡ እሳቸው ካደረጉት የሚለይ ቢሆን ኖሮ ሶላቱን በሰላምታ ከግጦታለላችሁ በፊት ተጨማሪ ነገር ማድረጋችሁን ካወቃችሁ ከሰላምታ በፊት የማካካሻ ሱጁድ አድርጉ ባሏቸው ነበር ነው። ነገሩን በነበረበት ሁኔታ ሲያጸድቁም ለተጨማሪ ነገር የሚደረገው የማካካሻ ሱጁድ ከሰላምታ በኋላ መሆኑ ታወቀ።

ነቢዩ(ሰዐወ) በዙህር ወይም ዐስር ሶላት ከሁለተኛው ረክዓ በኋላ በሰላምታ ሲያጠቃልሉ ሰላባ አስታወሷቸው ሶላቱን አሟልተው ከሰገዱ በኋላ ሰላምታ

በለው ሁለት ሱጁድ መውረዳቸው ይህንኑ ያመለክታል። ይኸውም በሶላት ውስጥ እያሉ ያለ ቦታው ሰላምታ ግለት ተጨማሪ ነገር(ገደብ) በመሆኑ ነቢዩ (ሰዐወ) ይህንኑ ለማካካስ ከሰላምታ በኋላ ሁለት ሱጁድ ወርደዋል። ይህ አቋም ነቢያዊውን ፈለግ መሠረት ያደረገ ከመሆኑም በተጨማሪ ሕሊናዊውን ግንዛቤም የተመረኮዘ ነው። በሶላት ውስጥ አንድ ነገር ከተጨመረ የመካካሻ ሱጁድ የሚደረገው ከሰላምታ በፊት ነው ካልን በሶላቱ ውስጥ ሁለት ተጨማሪ ነገሮች ተከሰቱ ግለት ነው። ከሰላምታ በኋላ ሱጁድ ይደረጋል ካልን ግን በሶላቱ ውስጥ የተከሰተው በዝንጋታ ተጨማሪ ነገር ብቻ ነው ግለት ነው።

ጉድለት (ነኞስ)

ተረስቶ ከሶላት ውስጥ አንድ ነገር ከተጓደለ ለማካካሻ የሚደረገው የመርላት ሱጁድ ከሰላምታ በፊት ነው። ለምሳሌ ያህል ስጋጁ የመጀመሪያውን ተሸህሁድ ሳያነብ ረስቶ ተነስቶ ቢቆም፣ ወይም በሱጁድ ላይ (ሱብሓ) ረብብዋል-አዕላ) ግለትን ቢዘነጋ፣ ወይም ሩኩዕ ላይ (ሱብሓ) ረብብዋል-ዐዚም) ግለትን ቢረሳ ይህን ግዴታ (ዋጅብ) በመተው ሶላቱ በመጉደሉ ለማካካሻ ሱጁድ የሚደረገው ከሰላምታ በፊት ነው። ከሶላቱ ከመለያየቱ በፊት የዘነጋውን ነገር በመርላት ሱጁድ ማካካሱ ጥበብን የተመረኮዘ ይሆናል።

(ነቢዩ (ሰዐወ) የዙህርን ሶላት መርተው እያሰገዷቸው ከሁለተኛው ረክዓ በኋላ ሳይቀመጡ በመነሳት ሶላቱን ካሟሉ ሰው ሶላቱን በሰላምታ ያገባድዳሉ ብሎ ሲጠባበቅ አሷሁ አክበር ብለው ሁለት ሱጁድ በመውረድ ከዚያ በኋላ ሶላቱን በሰላምታ አበቁ) የሚለው የዐብዱልህ ብን ቡሐይናህ ሐዲሥ ይህንኑ ያመለክታል።

ጥርጣሬ (ሸክክ)

ሶላቱ ውስጥ ተጨማሪ ነገር ወይም ጉድለት አደረሰኩ አላደረሰኩም ብሎ ስጋጁ ሦስት ይሁን አራት ረክዓ እንደሰገደ ሲጠራጠር ጥርጣሬው በሁለት መንገድ ይታያል።

አንደኛው ገጽታ፡- ከመጨመር ወይም ከማጉደል ጥርጣሬ አንደኛው አመዝኖ ከታየው በአመዛኙ ጥርጣሬ ላይ በመመርኮዝ ሶላቱን አሟልቶ ለማካካ

ሻው የመርሳት ሱጁድ ከሰላምታ በኋላ ይወርዳል። በእብን መስዑድ (ረዐ) ሐዲሥ ውስጥ በተመለከተው መሠረት ግለት ነው። «አንደኛችሁ በሶላቱ ውስጥ ጥርጣሬ ካደረግኩት ትክክለኛውንና ይህኛል የሚለውን በመውሰድ በዚያ መሠረት ላይ ሶላቱን አሟልቶ በሰላምታ ካበቃ በኋላ ሁለት ሱጁድ ያድርግ...»። ነቢዩ (ሰዐወ) እንዲህ ወይም የዚህ ይዘት ያለው ነገር ተናግረዋል።

ሁለተኛው ገጽታ፡- ሶላቱ ውስጥ ተጨግሮ ነገር ወይም ጉድለት የመከሰት አለመከሰት ጥርጣሬ አድርጎት ግን ደግሞ አንደኛው ጥርጣሬ ከሌላው አመዝናኛ ካልታየው ትክክለኛ ነው ብሎ በሚያምነው በአነስተኛው ላይ ተመሥርቶ ሶላቱን በማሟላት ከሰላምታ በሬት የማካካሻ ሱጁድ ያደርጋል። በዚህ መልኩ ነው ሱንናው ከነቢዩ (ሰዐወ) የተላለፈው።

ሶላትን ከሚያበላሹ ነገሮች ውስጥ በተጨግሮ ለቀጣዩ ጥያቄ በተሰጠው ምላሽ ውስጥ እንደተመለከተው ገላን በውስጡ በሚያሳይ ስስ ልብስ መስገድ አንዱ ነው።

ከቡር ሸይኽ ሙሐመድ ብን ሷልሕ አል-ዑወይሚን፤ አስሰላሙ ዐለይኩም ወረሕመቱልሷህ ወበረካቱሁ፤ ለዚህ ጥያቄ መልስ እንደሚሰጡኝ ተስፋ አደርጋለሁ።

ብዙ ሰዎች ከሥር ያለውን ገላቸውን በሚያሳዩ ቀላልና ስስ ልብሶች ይሰግዳሉ፤ በነዚህ ልብሶች ሥር ከጭን አጋጣሽ የማያልፉ አጫጭር ቁምጣዎች ይለብሱና ቀሪው የጭናቸው ግጥሽ ክፍል ከልብሶቹ ውስጥ አልፎ ይታያል። የገኚህ ሰዎች ሶላት እንዴት ይታያል?

በአላህ ስም፤ እጅግ በጣም ርህሩህ በጣም አዛኝ በሆነው፤ ወዐለይኩም አስሰላም መረሕመቱልሷህ ወበረካቱሁ

የነዚህ ሰዎች ሶላት የሚታየው ከአጫጭር ቁምጣዎች በስተቀር ያለ ልብስ እንደ ሰገደ ሰው ሶላት ነው። ገላን የሚያሳዩ ስስ ልብሶች አካልን የማይሸፍኑ በመሆናቸው መኖራቸውና አለመኖራቸው እኩል ነው። በዚህ መሠረትም ከዚያውንት (ዓለሞች) ሁለት አቋሞች ይበልጥ ትክክለኛ (አሰሕ) በሆነው

አቋም ሰላታቸው ብቁ (ሰሐሕ) አይደለም። በኢግም አሕመድ(ረዕ) መዝሀብ በስፋት የታወቀ (መሽሁር) አቋምም ይኸው ነው። ይህም ወንድ ሰጋጅ ከገላው በእምብርትና በጉልበት መካከል ያለውን ክፍል ሙሉ በሙሉ መሸፈን ግዴታ (ዋጅብ) በመሆኑ ሲሆን ቀጥሎ የሰፈረው የአላህ (ሱወ) ቃል ተፈጻሚነት የሚኖረው በአነስተኛው በዚህ ስለሆነ ነው፡-

﴿يا بني آدم خذوا زيتكم عند كل مسجد﴾

«የአዳም ልጆች ሆይ! (ገፍረት ገላትሁን የሚሸፍኑትን) ጌጦቻችሁን በመሰገጃው ሁሉ ዘንድ (በሰላትና በጠዋፍ ጊዜ) ያዙ!...»¹

ከሚከተሉት ሁለት ነገሮች ውስጥ አንዱ ግዴታ ይሆንባቸዋል፡- ወይም በእምብርትና በጉልበቶች መካከል ያለውን የሰውነት ክፍል የሚሸፍኑ ሱሪዎችን መልበስ ወይ ደግሞ በነዚያ አጫጭር ቁምጣዎች ላይ ገላን የማያሳይ ወፈር ያለ ልብስ ደርበው መልበስ ነው። በጥያቄው ውስጥ የተጠቀሰው ይህ ድርጊት ስሕተትና ከባድ ነውና በድርጊታቸው ተጸጽተው ወደ አላህ (ሱወ) መመለስ (ተውበት ማድረግ) እና በሰላቶቻቸው ውስጥ መሸፈን የሚገባቸውን አሟልተው ለመሸፈን መትጋት ይኖርባቸዋል። እኛንና ሙስሊም ወንድሞቻቸውን ወደሚወደውና ወደሚቀበለው ነገር እንዲመራንና ለዚህም ይገጥመን ዘንድ አላህን (ሱወ) እንለምነዋለን፤ እርሱ ችርና ለጋስ ነውና።

በረመዲን 5 ቀን 1408 ዓመተ ህጅራ

ሙሐመድ አስ-ሷልሕ አል-ዑሠይሚን ጻፈው።

1 አል-አዕራፍ (7):31

የመርሳት ሱጅድን የሚገዙ ደንቦች ግጠቃለያ

ጉዳዩ (ነገሩ)	አኳኋት	የሱጅዱ ጊዜ
ሶላቱ ከመግላቱ በፊት በመርሳት ሰላምታ ማለት፡- ሰጋጅ ሶላቱን ላያ ሟላ ረስቶ ሰላምታ ካለ	ብዙ ጊዜ ካለፈ በኋላ ያስታወሰ ከሆነ ሶላቱን እንደገና እንደ አዲስ ይጀምራል። ከአጭር ጊዜ በኋላ እንደ አምስት ደቂቃ ባለ ጊዜ ውስጥ የረሳውን ነገር ካስታወሰ ሶላቱን ያሟላና ሰላምታ ይላል።	ከሰላምታ በኋላ ሁለት የመርሳት ሱጅዶች ይወርድና ለሁለተኛ ጊዜ ሠላምታ ይላል
በሶላት ውስጥ ተጨማሪ (ዝያዳህ) ሲከሰት፡- ሰጋጅ ሶላቱ ላይ በመቆም በመቀመጥ በሩኩዕ ወይም በሱጅድ ላይ ከጨመረ	ተጨማሪው ከተከሰተ በኋላ ካስታወሰ የመርሳት ሱጅድ መውረድ አለበት። ጭማሪው በመከሰት ላይ እያለ ካስታወሰ ገንከጭማሪው ወዲያውኑ የመታቀብ ገደታ አለበት።	በመርሳት ከሰላምታ በኋላ ሁለት ሱጅድ ወርዶ ከዚያ በኋላ እንደ ገና ሰላምታ ይላል።
ከሶላት አበይት ክፍሎች (አርካን) አንዱን መተው ሲከሰት፡-	በቀጣዩ ረከዓ ላይ ረስቶት ወደ ነበረው ቦታ ደርሶ ከሆነ ሩክጉን የረሳበት ቀዳሚው ረከዓ ውድቅ ሆኖ ቀጣዩ ረከዓ በርሱ ፈንታ ይቆጠራል። በቀጣዩ ረከዓ ላይ ረስቶት ወደ ነበረው ቦታ ላይ ገና ያልደረሰ ከሆነ ገን የረሳውን ተመልሶ ማግለጥና ከዚያ በኋላ ያለውን በተራው መሠረት ማከናወን ይኖርበታል	በሁለቱም ሁኔታዎች የማካካሻ ሱጅድ ማድረግ ገደታ የሚሆንበት ሲሆን ጊዜውም ከሠላምታ በኋላ ነው
በሶላት ውስጥ የመጠራጠር ሁኔታ ሲከሰት፡- በሰንዳቸው ረከዓዎች ቁጥር ሁለት ይሁን ወይስ ሦስት ሰንድኩ ብሎ ሲጠራጠርና ነገሩ ከሁለቱ አንዱ ሲሆን	በመጀመሪያው ሁኔታ፡- ከሁለቱ አንዱን ይበልጥ አመዛኝ ሆኖ ሲያገኝ አመዛኝ በሆነው ላይ ተመርኩዞ ሶላቱን በማግለጥ በሠላምታ ያጠቃልላል። በሁለተኛው ሁኔታ፡- ከሁለቱ ጥርጣሪዎች አንዱንም አመዛኝ ሆኖ ካላገኘው በእርግጠኛው ላይ ማለትም በአነስተኛው ቁጥር ላይ ተመሥርቶ ሶላቱን በማግለጥ በሠላምታ ያጠናቅቃል።	በመጀመሪያው ሁኔታ የመርሳት ሱጅድን ከሠላምታ በኋላ ያደርጋል። በሁለተኛው ሁኔታ የመርሳት ሱጅዱን ከሠላምታ በፊት ያደረጋል።

ጉዳዩ (ነገሩ)	አካላት	የሱጁዱ ጊዜ
<p>የመጀመሪያው ተሸ ሁድ (አትተሕይዖት) ተረስቶ ሲቀር ሌሎች የሶላት ገደታዎችን (ዋጅባት) የሚገዛ ደንብ የመጀመሪያውን ተሸህሁድ የሚገዛ ሕግ ነው።</p>	<p>1. ቀጥ ብሎ ከቆመ በኋላ እንጂ መርሳቱን ካላስታወሰ ሶላቱን ይቀጥላል እንጂ ለተሸህሁድ ተመልሶ አይቀመጥም። 2. ከተነሳና ቀጥ ብሎ ከመቆመ በፊት መርሳቱን ካስታወሰ ገን ተመልሶ በመቀመጥ ተሸህሁድ አድርጎ ሶላቱን ያሟላል። 3. ታፋውን ከቅልጥዎቹ አላቆ ከመጨረሱ በፊት ካስታወሰ እንደገና ተመቻችቶ በመቀመጥ ተሸህሁድ በማድረግ ሶላቱን ያሟላል። በዚህ ሁኔታ ምንም የቀነሰውም ሆነ የጨመረው ነገር ባለመኖሩ የመርሳት ሱጁድ አይወርድም።</p>	<p>ከሠላምታ በፊት የመርሳት ሱጁድ ይወርዳል።</p>

1. ሰጋጁ ሶላቱን ከማሟላቱ በፊት ሆን ብሎ እያወቀ ሠላምታ ካደረገ ሶላቱ ይበላሻል።
2. ሰጋጁ ሶላቱ ውስጥ መቆም፣ መቀመጥ፣ ሩኩዕ ወይም ሱጁድ እያወቀ ሆን ብሎ ከጨመረ ሶላቱ ይበላሻል።
3. ከሶላት ማዕዘናት (አርካን) ውስጥ አንዱን ማዕዘን ከተወ፣ የተተወው ማዕዘን ተክቢረቱል-እሕራም (የሶላት መግቢያ ትክቢራ-አሷሁ አክበር) ከሆነ አውቆም ሆነ ረስቶ ቢተወው ሶላቱ ከመጀመሪያው ያልተመሠረተ በመሆኑ ፋርሽ ነው፤ የተተወው ማዕዘን ከተክቢረቱል-እሕራም ሌላ ከሆነና ሆን ብሎ የተወው ከሆነ ሶላቱ ፋርሽ ነው።
4. ከሶላት ዋጅባች ውስጥ አንዱን ሆን ብሎ ከተወ ሶላቱ ፋርሽ ይሆናል።
5. የመርሳት ሱጁድ ከሠላምታ በኋላ ተደርጎ ከሆነ ለሁለተኛ ጊዜ ሠላምታ ማለት የግድ ነው።

የቁርኣን ምንባብ ሱጁድ (ሱጁድ አት-ትላዋ)

የምንባብ ሱጁድ ምክንያት አንድ ሰው ቁርኣን ሲያነብ ወይም ሲነበብ ሲያደምጥ ሰጅዳህ ባለበት አንቀጽ ሲያልፍ ነው። ቅዱስ ቁርኣን ውስጥ ሱጁድ የሚወረድባቸው ሥፍራዎች የታወቁና በመጻሕፍቱ ሕጻንች ላይ ምልክት የተደረጉባቸው ናቸው። አንድ ሰው በአንዱ ሰጅዳ ሲያልፍ ለአላህ (ሱወ) ሱጁድ መውረድ አጥብቆ ይፈለግበታል። እንዲያውም አንዳንድ ዓለሞች የቁርኣን ምንባብ ሱጁድ ግዴታ (ዋጅብ) ነው ብለዋል። ትክክለኛው (ሶሊሑ) አቋም ግን ዋጅብ አይደለም የሚለው ነው። የምእመናን አዛዥ የሆኑት ዑመር ብን አል-ኸጢብ (ረዕ) አንድ ቀን የጁሙዓ ኹጥባ አድርገው በሱረት አን-ነሕል ውስጥ ያለውን የሰጅዳ አንቀጽ አንብበው ሱጁድ ወረዱ፤ ከዚያም በሌላው ጁሙዓ አንቀጹን አንብበው ሳይወርዱ ቀሩና (አላህ ብንፈልግ እንጂ (የትላዋ) ሱጁዱን ግዴታ አላደረገብንም) ብለዋል። ይህም ማለት ከፈለግን ብቻ እናደርጋለን ማለት ነው። ብንፈልግ እንጂ ማለት ስለፈለግነው ግዴታ አደረገብን ማለት አይደለም፤ የአላህ የግዴታ ትእዛዛት በኛ ፍላጎት ላይ አይመረከቱምና። ዑመር ይህን ያደረጉት ሰሓባ ባሉበት ቦታ ሲሆን መጥፎ የሆነውን ነገር ለመቃወም ወደ ኋላ ካለማለታቸው ጋር ከሰሓባ አንድም ሰው ድርጊቱን አልተቃወመም። በዚህ ታላቅ ትዕይንት ላይ በቀጥተኛው ሽሊፋ በዑመር ብን አል-ኸጢብ (ረዕ) የተፈጸመውን ጉዳይ ሰሓባች ማጽደቃቸው የትላዋ ሱጁድ በሰላት ውስጥም ሆነ ከሰላት ውጭ ግዴታ (ዋጅብ) አይደለም የሚለው አቋም ትክክለኛ (ሶሊሑ) መሆኑን ያመለክታል።

የትላዋ ሱጁድ አኳኋን

የሱጁዱን አደራረግ በተመለከተ አኳሁ አክበር ተብሎ ልክ እንደ ሰላት ሱጁድ በሰባቱ የአካል ክፍሎች ሱጁድ በመውረድ የተለመደውን (ከፍ ሲል የተጠቀሰውን) የሱጁድ ጸሎት ይልና የሚከተለው የታወቀ ዱዓእ ያደርጋል፡-

اللهم لك سجدت وبك
 آمنت وعليك توكلت. سجد وجهي لله الذي خلقه
 وصوره وشق سمعه وبصره، بحوله وقوته. اللهم
 اكتب لي بها اجرًا، وارفع عني بها وزرًا واجعلها لي
 عندك ذخراً، وتقبلها مني كما تقبلتها من عبدك داود.

«አልሁምም ለከ ሰጅድቱ ውበክ አመንቱ ወወለይከ ተወክላቱ። ሰጅድ ወጅሂ ልልላህ-ለዚ ኸለቀሁ፣ ወሰጠወረሁ፣ ወሸቆቆ ሰምዑ፣ ወበሰረሁ ብሐውልሂ ወቆጠወትህ። አልሁምም እክቱብሊ ብሃ አጅረን፣ ወርፈዕ ዐንኒ ብሃ ውዝረን፣ ወጅዐልሃሊ ዕንደከ ዙኸረን፣ ውተቆብበልሃ ምንኒ ከማ ተቆብበልተሃ ምን ዐብድከ ዳውድ»።

ትርጉሙ :- «አላህ ሆይ! ሳንተ ሰገድኩ! ሳንተም አመንኩ! ሳንተ ላይም ተግመንኩ! ፊቱ ለዚያ በጥበቡና በኃይሉ ለፈጠረው፣ ለቀረጸው፣ መስጫያና ግያውንም ለተደደለት (ለፈጠረለት) አላህ ሰገድ። አላህ ሆይ! በርሱ (በሱጁዱ) ምንዳ ገፍልኝ! በርሱም ኃጢአትን አራግፍልኝ! እንተ ዘንድም ተቀግጭ የግሆን አድርገልኝም! ከአገልጋይህ ከዳውድ እንደተቀበልከው ሁሉ ከኔም ተቀበለው» ማለት ነው። ከዚያም ያለ ተክቢራና ያለ ሠላምታ ከሱጁዱ ቀና ይላል።

በሶላት ላይ እያለ የትላዋ ሱጁድ ካደረገ ግን ሱጁድ ሲወርድ አሏሁ አክበር ይላል! ቀና ሲልም አሏሁ አክበር ይላል። ይኸውም የነቢዩን (ሰዐወ) የአሰጋገድ ሁኔታ የገለጹ ዘጋቢዎች ሁሉ ባጉነበሱና ቀና ባሉ ቁጥር አሏሁ አክበር ይሉ እንደነበረ ስለገለጹ ነው።

ነቢዩ (ሰዐወ) በዕሻእ ሶላት የአል-እንሽቃቅን ምዕራፍ አንብበው የትላዋ ሱጁድ መውረዳቸው በአቡ ሁረይራ ሐዲስ እንደተረጋገጠው ሁሉ ሶላት ውስጥ የትላዋ ሱጁድ ይወርዱ ነበር።

.....
ሶላት የተወን ሰው የሚመለከት ሕግ
.....

ጥያቄ-አንድ ሰው ቤተሰቦቹን እንዲሰግዱ አዟቸው ካልሰሙት ምን ያደርጋል? ከነሱ ተቀላቅሎ አብሯቸው ይኖራል ወይስ ከቤቱ ትቶ ይወጣል?

መልስ- እነኚህ ቤተሰቦች ጭራሽ የማይሰግዱ ከሆኑ ከሐዲዎች (ኩፍፋር)፣ ተቀልባሾች (ሙርተድ) እና ከእስላም ጉራ የወጡ ስለሆኑ ከነርሱ ጋር አብሮ መኖር አይፈቀድም። ይሁን እንጂ እንዲሰግዱ ጥሪ ማድረግ መጉ ትጉትና ደጋግሞ ማሳሰብ ግዴታ ይሆንበታል። አላህ ወደ ቅኑ መንገድ

ይመራቸው ይሆናልና። ይህም ሶላትን የተወ ሰው (ታሪክ እስሶላት) -አላህ ይጠብቀንና- በቁርአን በሱንና፣ በሰላባ ቃልና በትክክለኛ አእምሮ ማስረጃ ካፈር በመሆኑ ነው።

- የቁርአንን ማስረጃ በተመለከተ አላህ (ሱወ) ስለ ሙሽሪኮች የተናገረው የሚከተለው ቃሉ ነው:-

﴿فإن تابوا وأقاموا الصلاة وآتوا الزكاة فإخوانكم في الدين﴾

«በእጸቱም፣ ሶላትንም ቢሰጡ፣ ዘካንም ቢሰጡ፣ የሃይማኖት ወንድሞቻችሁ ናቸው።...»¹

ከአንቀጹ መገንዘብ የሚቻለው ያንን ካላደረጉ ወንድሞቻችን አለመሆናቸው ነው። ሃይማኖታዊ ወንድማማችነት ደግሞ የቱን ያህልም ከባድ ቢሆኑ በኃጢአቶች ምክንያት ውድቅ አይደረግም፤ ከእስላም ጉራ በመውጣት እንጂ።

- የሱንናን ማስረጃ በተመለከተ ቀጥሎ ያለው የነቢዩ (ሰወወ) ቃል ነው:-

«بين الرجل وبين الكفر والشرك ترك الصلاة» أخرجه مسلم .

«በአንድ ሰውና በክሕደት (ኩፍር)፣ በማጋራት (ሽርክ) መካከል ያለው (መለያ) ሶላት መተው ነው።»²

«العهد الذي بيننا وبينهم الصلاة فمن تركها فقد كفر» .

«በኛና በነሱ (በክሕደቶቹ) መካከል ያለው (የመለያ) ኪዳን ሶላት ነው፤ (ሶላትን) የተወው ሰው በእርግጥ ክሕደ ሆኗል።»

የሚለውና ከቡረይዳህ (ረዕ) በተዘገበው ሐዲሥ ውስጥ የተመለከተው ነው።

- የሰላባ ቃሎችን በተመለከተ ደግሞ የምእመናን አሳዥ የሆኑት ዑመር እብን አል-ሽጢብ(ረዕ) እንዲህ ብለዋል:-

لاحظ في الإسلام لمن ترك الصلاة

«ሶላት የተወ ሰው እስላም ውስጥ (ይብዛም ይነስ) ዕጣ ፈንታ የለውም።»

1 አል-ተውባህ (9):11

2 ሙስሊም ያጠናቀሩት ሐዲሥ

፳ ዐብዱልህ ብን ሸጃችም እንዲህ ብለዋል:-

كان أصحاب النبي، ﷺ، لا يرون شيئاً من الأعمال تركه كفر غير الصلاة.

«የነቢዩ (ሰዐወ) ሰላቦች ከሥራዎች ሁሉ መተው ኩፍር የሆነ ከሶላት በስተቀር ሌላ ምንም ነገር አለ ብለው አያስቡም ነበር።»

የትክክለኛ አእምሮን ሕሊናዊ ማስረጃ በተመለከተ ደግሞ:- የሰናፍጭ ፍሬ ያህል እምነት እንኳ እልቡ ውስጥ ያለውና የሶላትን ታላቅነትና አላህ ለሶላት የሰጠውን ትኩረት የሚያውቅ ሰው ሶላትን በመተው ላይ ይተጋል ተብሎ ይታሰባል? ይህ ሊሆን የሚችል አይደለም። ሶላት የተወ ሰው ከሓዲ (ካፈር) አይሆንም የሚለው ወገን የሚያቀርባቸውን ማስረጃዎች መርምሮ ከሚከተሉት አምስት ሁኔታዎች የማይወጡ ሆነው አግኝቻለሁ:-

1. ወይ ከነጭራሹ ለዚህ ማስረጃ አይደሉም።
2. ወይ ደግሞ ሶላትን ለመተው ሊውል በማይችል አገላለጽ የታጠሩና የተገደቡ ናቸው።
3. ወይ ደግሞ ሶላትን በመተው የሚታለፍ መሆኑን በሚያመለክት ሁኔታ የተወሰኑ ናቸው።
4. ወይ ደግሞ አጠቃላይ (ዓምም) ሆነው ሶላት የተወ ሰው ካፈር መሆኑን በሚናገሩ ሐዲሦች ልዩ ('ኻስ) የሚደረጉ ናቸው።
5. ወይም ደግሞ ደካማ (ዲዒፍ) ሆነው ትክክለኛ (ሰሒሕ) በሆኑ ሐዲሦች ፊት መጽናት የማይችሉ ናቸው።

በእስላማዊ የሕግ አንቀጾች (ኑሱስ) ውስጥ ሶላት የተወ ሰው አማኝ ነው፤ ወይም ጀነት ይገባል፤ ወይም ከእሳት ይድናል እና ይህን የመሳሰለ ነገር የሚያመለክት አንቀጽ የለም። ስለዚህም ሶላት የተወ ሰው (ታሪክ አስሰላት) ላይ የተደነገገውን የከሐዲነት (የኩፍር) ውሳኔ ጸጋን መካድና ማስተባበል ወይም ከከሕደት ያነሰ ከሕደት (ኩፍርን ዲን ኩፍር) ነው ወደሚል ንጽጽራዊ ትርጓሜ (ተለዋል) እንድንሄድ የሚያደርገን አንዳች ነገር የለም። ሶላት የተወ ሰው ከእስላም የተቀለበሰ ከሐዲ (መርተድ) መሆኑ ከተረጋገጠ ደግሞ ከሕደቱ በተቀልባሾች ላይ ተፈጻሚ የሚሆኑ ድንጋጌዎችን ያስከትልበታል። ከነዚህም መካከል:-

አንደኛ— ለርሱ ልጅ መዳር ትክክለኛ አይሆንም። የጋብቻ ውል ተፈጽሞለት እርሱ የማይሰግድ ከሆነ ውሉ (ንካህ) ውድቅ ነው። ሚስቲቱም ለርሱ ሐላል አትሆንለትም።

● ይህም አላህ (ሱወ) ሴት ስደተኞችን (መሃጅራትን) አስመልክቶ የተናገረው የሚከተለውን የቁርአን አንቀጽ ነው:-

﴿فإن علمتموهن مؤمنات فلا ترجعوهن إلى الكفار، لا من حل لهم ولا هم يحلون لهن﴾

«አግኞች መሆናቸውን ብታውቁ ወደ ከሐዲዎቹ አትመልሱላቸው። እነርሱ (ሴቶቹ) ለእርሱ የተፈቀዱ አይደሉምና...»¹

ሁለተኛ— የጋብቻ ውሉ ከተደፈጸመለት በኋላ ሶላት የተወ ከሆነ ጋብቻው ውድቅ ሆኖ ሚስቲቱም ለርሱ አትፈቀድለትም። ይህም ከላይ በጠቀሰው አንቀጽ መሠረትና መሆን ያለበት ከሚስቲቱ ጋር የግብረሥጋ ግንኙነት ከመፈጸሙ በፊት ወይም በኋላ መሆኑን በተመለከተ በሊቃውንት ዘንድ በሚታወቀው ዝርዝር ማብራሪያ ላይ በመመርኮዝ ነው።

ሦስተኛ - ይህ የማይሰግድ ሰው ያረደው ሥጋም አይበላም። ለምን? ሥጋው ሐራም በመሆኑ ነው። አንድ አይሁዳዊና ወይም ክርስቲያን ሰው ያረደው ሥጋ መብላት ለኛ ይፈቀዳል። የማይሰግድ ሰው ያረደው ግን -አላህ ከዚህ ይጠብቀንና-ከአይሁዳዊ ወይም ከክርስቲያን እርድ ይበልጥ የተጠላና የሚጠየቅ ይሆናል ማለት ነው።

አራተኛ-ወደ መካ ወይም ወደ ክልሉ (ሐረሙ) መግባት አይፈቀድለትም። ይህም ቀጥሎ ባለው የአላህ (ሱወ) ቃል መሠረት ነው:-

﴿يا أيها الذين آمنوا إنما المشركون نجس فلا يقربوا المسجد الحرام بعد عامهم هذا﴾

«እናንተ ያመናችሁ ሆይ! አጋሪዎች፣ እርኩሶች ብቻ ናቸው፤ ከዚህ ዓመታቸው (ዘጠነኛ ዓመተ ህጅራ) በኋላ፣ የተከበረውን (የመካ) መስጊድ አይቅረቡ፤...»²

1 አል-መምተሕናህ 60:10
2 አል-ተውባህ (9):28

አምስተኛ-አንድ የሥጋ ዘመዱ ቢሞት ከንብረቱ የውርስ ድርሻ የማግኘት መብት አይኖረውም። አንድ ሰው የማይሰግድ ልጅ ትቶ (አባቱ የሚሰግድ ሙስሊም ሆኖ ልጅ የማይሰግድ ሆኖ) ቢሞት፣ ከዚህ የማይሰግደው የአብራኩ ልጅና (የሚሰግድ ከሆነ) የወንድሙ ልጅ መካከል የትኛቸው ነው ሟቹን የሚወርሰው? የገዛ ልጁ ሳይሆን የሩቅ ዘመዱ የሆነው የወንድሙ ልጅ (የልጁ የአጎት ልጅ) ነው የሚወርሰው። ይህም ከኡሳማ (ረዐ) በተላለፈው ሐዲሥ ውስጥ ነቢዩ (ሰዐወ):-

«لا يرث المسلم الكافر ولا الكافر المسلم»

«ሙስሊሙ ካፈሩን፣ ካፈሩም ሙስሊሙን አይወርሰም»¹ በማለት በተናገሩትና:-

«ألقوا الفرائض بأهلها فما بقي فلأولى رجل ذكر» متفق عليه

«የውርስ ድርሻዎችን ለባለቤቹ አድርሱ፣ የተረፈውን ይበልጥ የተገባው ለሆነው ወንድ (የሩቅ ወራሽ) አድርጉ።»² በሚለው ቃላቸው መሠረት ነው። ይህ በሁሉም ወራሾች ላይ ተግባራዊ የሚሆን ምሳሌ ነው።

ሰድስተኛ-ከሞተም ሬሳው አይታጠብም፣ አይከፈንም፣ አይሰገድበትም፣ በሙስሊሞች መካከ-መቃብርም አይቀበርም። ታዲያ ምን እናደርገዋለን? ወደ በረሃ እንወስደውና ጉድጓድ ቆፍረንለት በለበሰው ልብሱ እንቀብረዋለን። ከበሬታ የለውምና። በዚህ መሠረት አንድ ሰው ሌላ ሰው እርሱ ዘንድ ከሞተና ሟቹ የማይሰግድ መሆኑን የሚያውቅ ከሆነ በአስከሬኑ ላይ ሙስሊሞች እንዲሰግዱ ለሙስሊሞች ማቅረብ አይፈቀድም።

ሰባተኛ- በትንሣኤ (ቕያማ) ቀን ከፈርዖን ከሃማን ከቻሩንና ከኡብይ እብን ሽለፍ ጋር-ከዚህ አላህ ይጠብቀንና-ከክሕደት (ኩፍር) መሪዎች ጋር ይቀሰቀሳል። ጀነት አይገባም፣ ከዘመዶቹ ውስጥ ማንም ሰው አላህ ይቅር እንዲለውና ምሕረት እንዲያደርግለት እንዲጸልይለት አይፈቀድም፣ ቀጥሎ ባለው የአላህ ቃል መሠረት በከሐዲነቱ ምሕረት የማይገባው ነውና:-

1 ቡኻሪና ሙስሊም የዘገቡት
2 ቡኻሪና ሙስሊም የዘገቡት

﴿ما كان

للنبي والذين آمنوا أن يستغفروا للمشركين ولو كانوا
أولي قربي من بعد ما تبين لهم أنهم أصحاب
الجبيم﴾.

«ለነቢዩና ለነቢያ ላመኑት፣ ለአጋሪዎቹ፣ የዝምድና ባለቤቶች ቢሆኑም እንኳ፣
እነሱ (ከሓዲዎቹ) የእሳት ጓዶች መሆናቸው ከተገለጸላቸው በኋላ ምሕረትን
ሊለምኑ የሚገባ አልነበረም።»¹

ወንድሞቹ! ነገሩ በጣም አደገኛ ነው...አንዳንድ ሰዎች ግን-በጣም
ያሳዝናል-በዚህ ጉዳይ ላይ ችላ ይላሉ፤ የማይሰግድ ሰው እቤታቸው ውስጥ
እንዲቆይ ያደርጋሉ። ይህ ግን የማይፈቀድ ነው..። ከሁሉም በላይ የሚያውቅ
አላህ ነው። ከአክብሮት የተቀናጀ የአላህ በረከትና ርህራሄው ለነቢያችን
ለሙሐመድ ለቤተሰቦቻቸውና ለሰላጋቸው ሁሉ ይሁን።

ሙሐመድ ብን ሷሊሕ ብን ዑሠይሚን

ተውበት (ንስሐ)

ተውበት:- በአላህ (ሱወ) ትእዛዝ ላይ ከማመጽ (ከመዕስያ) ለሕግጋቱ ወደ
መታዘዝ (ጣዳህ) መመለስ ነው።

ተውበት:- ተውበት አላህ (ሱወ) ዘንድ በጣም የተወደደ ነው:-

﴿إن الله يحب التوابين ويحب المتطهرين﴾

«...አላህ (ከጋጢአት) ተመላሾችን ይወዳል! ተጥራሪዎችንም ይወዳል።...»²

ተውበት:- በያንዳንዱ አማኝ ላይ ግዴታ (ዋጅብ) ነው:-

﴿يا أيها الذين آمنوا توبوا إلى الله توبة نصوحاً﴾

1 አል-ተውባህ (9):113

2 አል-በቀራህ(2):222

«እናንተ ያመናችሁ ሆይ! ንጹሕ የኾነችን ጸጸት በመጸጸት ወደ አላህ ተመለሱ!»¹

ተውበት:- ከመድሀን ማሰገኛ ምክንያቶች አንዱ ነው:-

﴿وَتُوبُوا إِلَى اللَّهِ جَمِيعًا أَيُّهَا الْمُؤْمِنُونَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ﴾ (٢٧)

«...ምእመናናች ሆይ! ትድኑ ዘንድ ሁላችሁም ወደ አላህ (በመመለስ) ተጸጸቱ»²

መድሀን (ፈላጎት) ማግኘት ማለት ያንድ ሰው የፈለገውን ማግኘት ከሚፈራራው ነገር መዳን ነው።

ፍጹምና እውነተኛ የሆነ ተውበት:- የፈለጋቸውን ያህል ቢከበዱና ያሻቸውን ያህል ቢበዙ እንኳ አላህ (ሱወ) ፍጹምና እውነተኛ በሆነ ተውበት ኃጢአቶችን ሁሉ ይቅር ብሎ ምሕረት ያደርጋል:-

﴿قل يا عبادي الذين أسرفوا على أنفسهم لا تقنطوا من رحمة الله إن الله يغفر الذنوب جميعاً إنه هو الغفور الرحيم﴾

«በላቸው እናንተ በነፍሶቻችሁ ላይ ድንበር ያለፋችሁ ባርቹ ሆይ! ከአላህ እዝነት ተስፋ አትቀረጡ! አላህ ኃጢአቶችን በመላ ይምራልና; እነሆ እርሱ መላሪው አላገኙ ነውና»³

ኃጢአው ወንድሜ! ከጌታህ እዝነት ተስፋ አትቀረጥ፤ የተውበት በር ጸሐይ በመጥለቂያዋ በኩል ተመልሳ እስከምትወጣበት ጊዜ ድረስ ክፍት ነውና።

፳ ነቢዩ (ሰወወ) እንዲህ ብለዋል:-

قال النبي ﷺ : «إن الله يبسط يده بالليل ليتوب مسيء النهار ويبسط يده بالنهار ليتوب مسيء الليل حتى تطلع الشمس من مغربها» رواه مسلم .

1 አል-ተሕሪም (66):8
2 አል-ኑር (24):31
3 አል-ኑር (24):31

«ቀን ጥፋት የሰራ ሰው ተጸጽቶ ይመለስ ዘንድ አላህ እጁን ሌሊት ይዘረጋል፤ ሌሊት ጥፋት የሰራ ሰው ተጸጽቶ ይመለስ ዘንድም እጁን ቀን ይዘረጋል፤ (ይህም) ጸሐይ ከመጥለቂያዋ በኩል ተመልሳ እስከወጣችበት ጊዜ ድረስ ነው።»¹

በፈጸሙት ብዙና ከባድ ኃጢአቶች ተጸጽተው ወደርሱ የተመለሱ የሰንትና ሰንቱን ጸጸት አላህ ተቀብሏል።

● አላህ (ሱወ) እንዲህ ብሏል:-

قال الله تعالى : ﴿والذين لا يدعون مع الله إلهاً آخر ولا يقتلون النفس التي حرم الله إلا بالحق ولا يزنون ومن يفعل ذلك يلقى أثاماً يضاعف له العذاب يوم القيامة ويخلد فيه مهاناً إلا من تاب وآمن وعمل عملاً صالحاً فأولئك يبدل الله سيئاتهم حسنات وكان الله غفوراً رحيماً﴾

«እነዚያም፣ ከአላህ ጋር ሌላን አምላክ የማይገዝቡት፤ ያችንም አላህ እርም ያደረጋትን ነፍስ ያለ ሕግ የማይገድሉት፤ የማያመንዝሩትም ናቸው፤ ይህንንም የሚሰራ ሰው ቅጣትን ያገኛል። በትንሣኤ ቀን ቅጣቱ ለርሱ ይደረባል፤ በርሱም ውስጥ የተዋረደ ሽና ይኖራል። ተጸጽቶ የተመለሰና ያመነ፣ መልካምንም ሥራ የሠራ ሰው ብቻ ሊቀር፤ እነዚያም አላህ መጥሮ ሥራዎቻቸውን በመልካም ሥራዎች ይለውጣል፤ እላህም እጅግ ሙሉ አዛኝ ነው።»²

ፍጹምና እውነተኛ የሆነ ጸጸት (ተውበት አን-ነሱሕ) አምስት መሥራርቶችን ያሟላ ነው:-

አንደኛ- ለአላህ (ሱወ) ፍጹም መሆን ሲሆን ይህም ተጸጽቶ የሚመለሰውና ተውበት የሚያደርገው ለአላህ (ሱወ) ብሎ ምንዳውን ለማግኘትና ከቅጣቱ ለመዳን በማቀድ መጸጸት ማለት ነው።

1 መሰሊም የዘገቡት
2 አል-ቶርቃን (25): 68-70

ሁለተኛ— በሠራው ጥፋትና በፈጸመው ኃጢአት በመጸጸት ባልሰራሁት ብለው ባለፈው ድርጊቱ ግዘን።

ሦስተኛ— ከኃጢአቱ ወዲያውኑ መወገድና ከነጭራሹ እርግፍ አድርጎ መተው። የተፈጸመው ጥፋት ከአላህ (ሱወ) መብት ጋር የተያያዘ፤ የተከለከለና ሐራም የሆነ ነገር ሠርቶ ከሆነ ወዲያውኑ ማቆም፤ ማድረግ የነበረበት ነገር ትቶ ከሆነም ወዲያውኑ ወደ ሥራው መሰማራት ነው። ጥፋቱ ከፍጡራን መብት ጋር የተያያዘ ከሆነም ራሱን ወዲያውኑ ከዚያ ነገር ነጻ ማድረግ ነው። ይህም ወይም የሚመለስ ነገር ከሆነ ለባለመብቱ በመመለስ ወይም ጥፋት የተሰራበትን ሰው ፍጹማዊ ይቅርታና ልባዊ ምሕረት በመጠየቅ ይሆናል።

አራተኛ— ወደፊት ወደሊያ ኃጢአት ጭራሽ ላለመመለስ ቁርጠኛና ጽኑ አቋም መውሰድ።

አምስተኛ— ተውበቱ ዐይ በዕድሜው ፍጻሜ መድረስ ምክንያት ወይ ደግሞ ጸሐይ በስተምዕራብ በኩል ተመልሳ በመውጣቷ የተወቡት መቀበያ ጊዜው ያላለፈ መሆን። አላህ (ሱወ) እንዲህ ብሏል:-

﴿وليس التوبة للذين يعملون السيئات حتى إذا حضر أحدهم الموت قال إني تبت الآن﴾

«ጸጸትንም መቀበል ለነዚያ ኃጢአቶችን ለሚሠሩ፣ አንዳቸውንም ሞት በመጣበት ጊዜ እኔ እሁን ተጸጸትኩ ለሚሉ...አይደሉትም...»¹

፳ ነቢዩም (ሰወወ) እንዲህ ብለዋል:-

«من باب قبل ان تطلع الشمس من مغربها تاب الله عليه»
رواه مسلم.

«ጸጸይ ከመጥለቂያ በኩል ተመልሳ በመውጣቷ በፊት ከሠራው ኃጢአት ተጸጽቶ የተመለሰ ሰው አላህ ጸጸቱን ይቀበላል።»²

አላህ ሆይ! እውነተኛ የሆነ ልባዊ ተውበት አሳካልንና ከኛም ተቀበለን፤ አንተ ሰሚውና በጣም ዐዋቂው ነህና።

1 አል-ኒሳእ (4):18

2 መስሊም የዘገቡት ሐዲሶ

ምዕራፍ 3

የቀብር ሥነ-ሥርዓት

- * የሞተ ሰው አስተጣጠብ ሕጎች
- * የአስተጣጠቡ ሁኔታ
- * የአገናኘቱ ሁኔታ
- * እንዴት እንደሚሰገድበት
- * የአቀባበሩ ሁኔታ

የሬሳ አስተጣጠብን የሚገዙ ሕጎች

ምሥጋና የዓለማት ጌታ ለሆነው አላህ ይድረስ። ከአላህ በስተቀር ሌላ አምላክ አለመኖሩንና እርሱ አንድና ሽሪክ የሌለው፣ የቀደምተኞች የመጪዎች ሁሉ አምላክ መሆኑን እመሰክራለሁ። የነቢዮች መደምደሚያና የፈራሂያን መሪ የሆኑት ሙሐመድ የርሱ አገልጋይና መልዕክተኛው መሆናቸውን እመሰክራለሁ። የአላህ ከአክብሮት የተቀናጀ እገነትና ሠላሙ ለርሳቸው፣ ለቤተሰባቸው ለባልደረቦቻቸውና እስከ ዓለም ፍጻሜ ድረስ በቅንነት ፈለጋቸውን ለተከተሉ ሁሉ ይሁን።

ከዚህ ቀጥሎ የማቀርባት፡- ይህች የሬሳ አስተጣጠብን፣ አገናነዙንና አቀባበሩን የምትመለከት አጭር ጽሑፍ ነች። ወደ ርዕሱ ከመግባታችን በፊት ቀጥሎ ያሉትን ነጥቦች እናስቀድማለን፡-

1. የሙስሊሙን ሬሳ ማጠብ፣ መገንዘና መቅበሩ ፈርድ አል-ክፋያ (የወለግዴታ) ነው። ስለዚህም ግዴታውን የሚፈጽም ሰው ከአላህ (ሱወ) ምንዳና ሽልማቱን ለማግኘት ይህን ግዴታ ለመተግባር ቁርጥ ውሳኔ (ኒያ) በማድረግ መጀመር ይገባዋል። ሙስሊም ያልሆነ ከሐዲ (ካፊር) ሬሳ ግን ማጠቡም ሆነ መገንዘብ፣ በሙስሊሞች መካከል መቃብር መቅበሩም አይፈቀድም።
2. አጣቢው ለሚቹ ታማኝና ኃላፊነት የተጣለበት በመሆኑ በማጠቡም ሆነ በሌላው ማድረግ ያለበትን ማድረግ ግዴታ (ዋጅብ) ይሆንበታል።
3. አጣቢው ለሚቹ ታማኝና ኃላፊነት የተጣለበት በመሆኑ በራሳው ላይ ያየውን ጥሩ ያልሆነ ነገር የመሸሽግ ግዴታ አለበት።
4. አጣቢው ሰው ለሚቹ ታማኝና አመኔታ የተጣለበት በመሆኑ በሚያጥብበት ጊዜ አስከሬኑን ለማገልበጥ፣ ውሃ ለመጨመርና ለመሳሰሉት ነገሮች ለማገዝ አስፈላጊ ከሆነ ሰው በስተቀር ማንም ሰው አጠገቡ እንዲገኝ ማድረግ አይገባውም።
5. አጣቢው ሰው ለሚች ታማኝና አመኔታ የተጣለበት በመሆኑ አስከሬኑን ለማጠብ ልብሱን ሲያወልቅለት፣ ሲያጥበውና በሁሉም ሁኔታ በጥንቃቄ፣ በርህራሄ፣ በቀስታና በከበሬታ መስራት እንጂ ማገንገላታትና ህይደን የሚጠቀም መሆን የለበትም።

6. ሟች ሟሱቱ ካልሆነች በስተቀር ወንድ የሴት ሬሳ አያጥብም። ሴትም እንደዚሁ ባልዋና ከሰባት ዓመት ያነሰ ልጅ ካልሆነ በስተቀር የወንድ አስከሬን አታጥብም። ሟቹ ከሰባት ዓመት በታች የሆነ ወንድ ከሆነ ሴትም ሆነ ወንድ ሬሳውን ማጠብ ይችላል።
7. አጣቢው አጥቦ ካበቃ በኋላ ለጀናባ በሚታጠቦው ዓይነት ገላውን መታጠብ የተወደደ (ሙስተሐብ) ሲሆን ባይታጠብም ችግር የለውም።

ሬሳ እንዴት እንደሚታጠብ

ሬሳ ሲያጥቡ ዋጅቡ ሙሉ አካሉን እስኪጸዳ ድረስ በውሃ ማጠብ ነው። በላጩ ግን ቀጥሎ የተመለከተውን ማድረግ ነው፡-

1. ሬሳውን በሚያጥቡበት ሥፍራ ላይ ወደ እግሮቹ በኩል ትንሽ ያዘቀዘቀ አድርጉ ማኖር።
2. ልብሱን ከማውለቅ በፊት ሀፍረተ ገላው (ዐውረቱ) እንዳይታይ ከእምብርቱ እስከ ጉልበቱ መካከል ያለውን በሚሸፍን ጨርቅ መጠቅለል።
3. የሟቹን ልብስ በጥንቃቄ ማውለቅ።
4. አጣቢው በእጁ ላይ ጨርቅ በመጠቅለል የሟቹን ሀፍረተ ገላ ሳይገልጥ ባለበት እጁን አስገብቶ አጽድቶ ያጥብና በእጁ ላይ የጠቀለለውን ጨርቅ አውቆ መጣል።
5. ቁራጭ ጨርቅ በውሃ በማርጠብ የሟቹን ጥርሶችና የአፍንጫውን ቀዳዳዎች ማጽዳት።
6. የሟቹን ፊት፣ ሁለት እጆቹን እስከ ክርን ድረስ፣ ራሱን፣ ሁለት እግሮቹን እስከ ቁርጭምጭሚቶች ድረስ በቀኝ ጀምሮ ቀኙን ከግራው በማስቀደም ማጠብ።
7. ወደ ሟቹ አፍም ሆነ ወደ አፍንጫው ውኃ አያስገባም። በጨርቁ በማጽዳት ብቻ መወሰን።
8. ሙሉ ገላውን ሦስት ጊዜ ወይም አምስት ጊዜ ወይም ሰባት ጊዜ ወይም እንደ አስፈላጊነቱ ከዚህም በላይ በመጨመር ገላው እስኪጸዳና እስኪጠራ ድረስ ከግራ አካሉ በፊት በቀኝ በኩል በመጀመር ማጠብ።
9. የሚያጥብበትን ውሃ በቁርቁራ (ሲድር) መቀላቀሉ የበለጠ የሚያጠራ በመሆኑ ይመረጣል። ይህን ሲያደርግም ከቁርቁራ ጋር የተበረዘውን ውሃ

አረፋ እስኪወጣው ድረስ በእጅ ይመታና በአረፋው የራሳውን ራስና ጺሙን በተቀረውም ሌላውን አካሉን ያጥብበታል።

- 10. በመጨረሻው ዙር እጥበት (ካፋር) (ጥሩ መግዛ ያለው የታወቀ ተክል) መቀላቀሉ በላጭ ነው።
- 11. ሚቹ ጸጉር ካለው አጣቢው ያበጥረዋል፤ አይደመድመውም፤ ምንም አይቆርጥበትም።
- 12. ሚች ሴት ከሆነች የተጉነጉነ ጸጉር ይፈታል። ከታጠበ በኋላ ሦስት ቦታ ተጉነጉኖ ወደ ጀርባዋ ይለቀቃል።
- 13. ከሚቹ የአካል ክፍሎች የተለያዩ ካሉ ይታጠቡና ወደ አካሉ ይመለሳሉ።
- 14. የሚች አካል በእሳት ቃጠሉና በመሳሰሉት ነገሮች ሳቢያ የተበታተነ ሆኖ ለማጠብ የማይመች ከሆነ በብዙዎች ሊቃውንት እቋም መሠረት ተየሙዎ ይደረግለታል። ተየሙም የሚያደርግለት ሰው እጆቹን መሬት ላይ በማሳረፍ በሁለት መዳፎቹ የሚቹን ፊትና እጆች ያብሳል።

ሬሳ እንዴት እንደሚገነዝ

የመገነዝ ግዴታ (ዋጅቡ) የራሳውን ገላ ሙሉ በሙሉ በሚሸፍን ጨርቅ መጠቅለል ነው። ይበልጥ የሚመረጠው ግን የሚከተለው ነው፡-

- 1. በሦስት ነጭ ጨርቆች አንዱን ከሌላው ላይ አድርጎ አስከራኑን በላዩ—ላይ በማድረግ ከሚቹ የቀኝ ጉን በኩል ያለውን የጨርቁን ጫፍ ወደ ደረቱ ማጠፍና ከዚያም በግራ ጉኑ በኩል ያለውንም ወደ ደረቱ መጠቅለል ነው። ከዚያም ሁለተኛውን ጨርቅና ሦስተኛውንም ጨርቅ በዚህ ሁኔታ ተራ በተራ ወደ ደረቱ መጠቅለል ነው። ከዚያም የጨርቆቹን ጫፎች ከላይ በአናቱ ላይ ከታችም ከእግሮቹ ላይ ማሰር ነው።
- 2. የመገነዣ ጨርቆች በእጣን ይታጠቡና በተለይ ለዚህ የተዘጋጀ ሽቶ (ሐኑጥ) በየጨርቁ መካከል ይነሰነሳል።
- 3. ከሽቶው በአስከራኑ ፊት በብብቶቹና በሱጁድ መውረጃ አካሎቹ ላይ ይነሰነሳል።
- 4. ከሽቶው በጥጥ ተደርጎ በዐይኖቹ ላይ በአፍንጫው ቀዳዳዎችና በከንፈሮቹ ላይ ይደረጋል።

5. ከሽቶው ጥቂት በጥጥ ተደርጎ በሁለት ጭናቹ መካከል ይደረግና በጨርቅ ይታሰራል።
6. ሴት በአምስት ጨርቆች፡- ከወገብ በታች የሚለበስ ግልድም (እዛር)፤ ቀሚስና ሁለት ብትን የመጠቅለያ ጨርቆች ትከፈናለች። ወንድ በሚገነዘበት ዓይነት ብትገነዘም ችግር የለውም።
7. የመገንዘው ቋጠርዎች ሬሳው መቃብር ውስጥ ሲደረግ ይፈታሉ።

በሬሳ ላይ እንዴት እንደሚሰገድ

1. በሙስሊም አስከሬን ላይ ትንሽም ይሁን ትልቅ፤ ወንድም ይሁን ሴት በሁሉም ላይ ይሰገዳል።
2. አራት ወር የሞላው ጽንሰ ሞቶ ከወጣለትልቅ ሰው የሚደረገው ሥነ ሥርዓት ሁሉ ይደረግለታል። ይታጠባል፤ ይገነዛል፤ ይሰገድበታል።
3. አራት ወር ከመሙላቱ በፊት ከሆነ ግን ነፍስ (ፍሕ) ስለማይነፋበት አይታጠብም፤ አይገነዝም። መደረግ ያለበት በሆነ ቦታ መቅበር ብቻ ነው።
4. ሶላቱ በሚሰገድበት ጊዜ ኢጣሙ በወንዱ አስከሬን በራሱ አቅጣጫ በኩል ሴት ከሆነች ደግሞ በወገቧ አቅጣጫ በኩል ይቆምና ሰዎች ከኢጣሙ ጀርባ ሆነው ይሰገዳሉ።
5. በሬሳ ላይ ሲሰገድ አራት ተክቢራ (አሷሁ አክበር) ይደረጋል። ከመጀመሪያው ተክቢራ በኋላ ከ (ተዐውዝ) (አዑዙ ብልላህ...) እና ከ (በስመላ) (በስምልላህ..) በኋላ ፋቲሐ ይነበባል። ከዚያም ሁለተኛ ተክቢራ ተደርጎ (አልሷሁም ሶልሊ..) የሚለው የአትተሕይዖቱ (ተሸህሁድ) ክፍል (..ወወላ አል ኢብራሂም እንከ ሐሚዱን መጀድ) እስከሚለው ድረስ ያለው ይነበባል። ከዚያም ስጋጁ ሦስተኛውን ተክቢራ ያደርግና ለሚቼ ዱዓእ (ጸሎት) ይደረግለታል። ይበልጥ የሚመረጠው ከነቢዩ (ሰወ) ከተላለፉት ጸሎቶች በአንደኛው ቢደረግ ነው። ያን ካላወቀ ግን በሚያውቀው ዓይነት ዱዓእ ያደርግለታል። ከአራተኛው ተክቢራ በኋላ ትንሽ ቆም ይልና በሰላምታ ሶላቱን ያበቃል። ከሰላምታ በፊት፡-

ربنا آتنا في الدنيا حسنة وفي الآخرة حسنة وقنا عذاب النار فلا بأس بذلك

«ረብበና አትና ፊድዱንያ ሐሰነተን፤ ወፊል-አኸረቲ ሐሰነተን ወቕና ዐዛበን-ናር» ካለም ምንም የለበትም።

አስከሬን እንዴት እንደሚቀበር

1. ዋጅቡ (ግድታው) የአስከሬት ፊቱ ወደ ችብላ ተደርጎ ከአውሬ በሚጠብቀው ጉድጓድ ውስጥ መቅበር ሲሆን መቃብሩ ይበልጥ ጥልቅ በሆነ ቁጥር ይበልጥ የተሻለ ይሆናል።
2. በላጩ መቃብሩ (ለሕድ) መሆኑ ነው። ይህም ጉድጓዱ ወደ ታች ከተቆፈረ በኋላ በችብላ አቅጣጫ ወደ ውስጥ ተፈልፍሎ የሚዘጋጀው መቃብር ነው።
3. መቃብሩ (ሸቅ) መሆንም ይችላል። ይህ ደግሞ የመረቱ አፈር ረገረግ ያለና ያልጠበቀ ሆኖ አስፈላጊ ሆኖ ሲገኝ መቃብሩን ወደታች ከቆፈሩ በኋላ በመሐሉ የረሳው መቅበሪያ ሌላ ጉድጓድ በመቆፈር የሚዘጋጀው መቃብር ነው።
4. አስከሬት መቃብሩ ውስጥ ፊቱን ወደ ችብላ በግዞር በቀኝ ጉት ይደረጋል።
5. ወተት ይፈስበትና አስከሬት ላይ አፈር እንዳይደረመስ መካከሉ በጭቃ ተመርጎ ይዘጋል።
6. ከዚያ በኋላ ጉድጓዱ ይደረገና ከመረት ወለል በላይ ከፍ እንዲል አይደረገም፤ በስሜንቶም ሆነ በናራ ወይም በሌላ አይገነባም።
7. በሦስት ወቅቶች አስከሬን መቅበር አይፈቀድም። ጧት ጸሐይ ስትወጣ በዓይን እይታ የጦር ዘንግ ያህል ከፍ እስክትል ድረስ፤ ቀን በቀትር ከአናት ላይ ስትሆንም ወደ ምዕራብ አለፍ እስክትል ድረስና ስትጠልቅም በዓይን ግምት የጦር ዘንግ ርቀት ያህል ሲቀራት እስክትጠልቅ ድረስ። የመጀመሪያውና የመጨረሻው የጊዜ መጠን ሩብ ሰዓት ያህል ሲሆን የሁለተኛው ጊዜ ደግሞ ሰዓት ደቂቃዎች ያህል ነው።
8. ካፈር በሙስሊሞች መካከ መቃብር አይቀበርም። አይታጠብም፤ አይገነዝም፤ አይሰግድበትምም። የሚቀበረው አስከሬት ወደ አገሩ እስኪዛወር ድረስ የግንም ንብረት ባልሆነ ሥፍራ ነው።

ምሥጋና የዓለማት ጌታ ለሆነው አላህ ይድረስ። በአክብሮት የታጀበ የአላህ እዝነት፤ በረከቱና ሠላሙ ለነቢያችን ለሙሐመድ፤ ለቤተሰባቸውና ሰላቦቻቸው ሁሉ ይሁን።

የአላህ ከጃይ ደሃው
ሙሐመድ አስጊሊሕ አል-ዑሠይሚን
ጻፈው

الطهارة والصلاة والجنائز

اللغة الأمهرية (أثيوبيا)

لفضيلة الشيخ
محمد بن صالح العثيمين

إصدار

المكتب التعاوني للدعوة والإرشاد وتوعية الجاليات بالمعذر وأم الحمام
تحت إشراف وزارة الشؤون الإسلامية والأوقاف والدعوة والإرشاد
ت: ٤٨٢٦٤٦٦ فاكس: ٤٨٢٧٤٨٩ ص.ب: ٣١٠٢١، الرياض: ١١٤٩٧